

1970

KOVAS - MARCH

LAIŠKAI
LIETUVIAMS

BAŽNYČIOS VIENYBĖ PO II VAT. SUSIR. Kard. Suenens	74
LIETUVOS LAISVĖS SIEKiant (IX) M. Krupavičius	78
MALONĖS METAS Gediminas Kijauskas, S. J.	81
EILĖRAŠTIS Zenta Tenisonaitė	89
SIBIRO TREMTIES LAIŠKAI (I)	90
MONTESORINIS AUKLĖJIMAS D. Petrutytė	92
KLAUSIMAI JAUNIMUI Redakcija	97
DALIA RĖKLYTĖ - ALEKNIENĖ	97
BALTOSIOS LELIJOS V. Frankienė-Vaitkevičienė	98
"LITUANUS" ŽURNALO LIKIMAS A. Petraitis	101
AR TIKRAI DAUSOSE NĖRA DIEVO? Al. Gimantas	104
GIMTASIS ŽODIS	105
ATGARSIAI	107
FILMAI Eglė Juodvalkytė	108

Šis numeris iliustruotas Dalios Rėklytės-Alekniienės dailės darbų nuotraukomis. Viršelio nuotrauka — D. Alekniienės. Užsklandos: 88 ir 100 psl. — A. Kurausko; 89 ir 103 psl. — J. Eidukaitės.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, prof. Petras Jonikas (kalbos skyriaus patarėjas), Eglė Juodvalkytė, Vytautas Kasniūnas, Vaclovas Kleiza, Nijolė Užubalienė. Meninė priežiūra — Dalia Rėklytė-Alekniienė. Fotografija: Uosis Juodvalkis, Virgilijus Kaulius, S. J., Algimantas Kezys, S. J. Administracija: Petras Kleinotas, S. J., ir Dana Kurauskienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telefonas — 737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 5 dol., atskiro numerio kaina — 50 centų.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$5.00, single copy 50c. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

1970 m. Kovas-March
Vol. XXI, Nr. 3

LAIŠKAI
LIETUVIAMS

Žmonijos kamienas

S. Krasauskas

BAŽNYČIOS VIENYBĖ PO II VATIKANO SUSIRINKIMO

(pagal kard. Suenens)

Šiame numeryje jau baigiame spausdinti praėjusiais metais pradėtą straipsnį apie Belgijos kardinolo Suenens interviu apie dabartines Bažnyčios problemas. Čia, šio interviu pabaigoje, kardinolas pasako savo nuomonę apie nuncijų vaidmenį ir apie kai kurių asmenų jaučiamą Bažnyčios krizę.

G. K. K.

7. NUNCIJŲ FUNKCIJA

"Dėkoju Jums už atvirumą atsakant. Norėčiau, kad plačiau paaiškintumėte vieną sakinį, kuris man itin įstrigo: 'Popiežiaus pasiuntinio teologija yra svarbiau už tautybę' (142). Ar tai būtų pasiūlymas peržiūrėti nuncijų funkciją posusirinkiminėje Bažnyčioje?"

Manau, kad kai kuriuos jūsų klausimus būčiau galėjęs apeiti. Bet esu šitikinęs, kad nuoširdžiai išsikalbėjime apie tuos reikalus, kuriuos giliai tikime esant teisingais, slypi didelė išlaisvinanti jėga. "Tiesa", pasakė Jėzus, "jus išlaisvins". Geriausiai tiesą matome atvirame ore. Žinau, diplomatiškai žiūrint, būtų geriau svarstyti problemas už uždarytų durų, bet, nors aš ir vertinu slaptąją diplomatiją, kai kuriais atvejais netikiu slaptumu pastoraliniuose reikaluose, tykla tik palaiko *status quo*. Bažnyčia yra arba šeima, arba ji yra niekas; bet kokioje šeimoje reikia atviro dialogo, kad atsikratytume nesusipratimų ir įleistume šviežio oro.

Nuncijų dviguba misija. Iš tiesų, nuncijų klausimas keliamas eilėje kraštų. Jis yra svarbus, nes liečia gyvuosius ryšius tarp centro ir periferijos. Visa, kas sutvirtina antgamtinį ryšį, yra didelės reikšmės Romos Katalikų Bažnyčiai.

Kad problema išaiškėtų, turime skirti dvi pasiuntinio funkcijas. Viena yra *diplomatinė*: jis yra Vatikano valstybės ambasadorius ir kiekviename krašte jis pagal teisę yra diplomatinio korpuso dekanas. Antroji yra *religinė*. Iš tiesų, jis yra kurijos decentralizuotas narys, kurio uždavinys — vietoje stebėti bažnytinių potvarkių vykdymą ir prižiūrėti vyskupus.

Šių abiejų pareigų sujungime ir glūdi problema. Susirinkime šis klausimas buvo keltas. II Vatikano susirinkimo teologija veda mus giliau pažvelgti į šių dviejų funkcijų tikslą. Ir tai laukia pagrindinio struktūros perdirbimo.

Pasiuntinio funkcija savyje turi problemų. Kodėl ją duoti kunigui ar vyskupui — vyskupas be kaimenės, be ganytojo pareigų? Ar nebūtų geriau patikėti pasauliečiui, kaip Susirinkimo Tėvai ne kartą siūlė?

Dar ir kita problema. Diplomatinė pasiuntinių funkcija dažnai neturi pusiausvyros. Ji užmezga dialogą su Roma tik valstybės politinių jėgų plotme, o neturtingųjų balsas visiškai nėra išgirstas.

Religinė funkcija kelia dar didesnes problemas, kai žiūrima į susirinkiminę

kolegiališkumo teologiją. Jei Sinodas tikrai, kaip planuojama, užmegs nuosirdžią tiesioginę komunikaciją, sąžiningus ir broliškus ryšius tarp popiežiaus ir vyskupų konferencijų, ar reikėtų laikyti pastovų inspektorių, kuris prižiūrėtų kiekvieno krašto vyskopus? Ar neužtektų turėti laikinus delegatus, kur ypatingos ar sudėtingos problemos iškyla? Ar mūsų ganytojiškas darbas nebūtų dinamiškesnis, efektingesnis ir gyvenimiškesnis, jei vyskupų konferencijos imtųsi atsakomybės tiesioginiai palaikyti ryšius su Roma, o ne po šia kartais abejotina priežiūra?

Pašto dėžutė skundėjams. Tokie pakeitimai labai pageidautini ir neatidėliotini. Iki pagrindinės reformos, kai kuriuos pakeitimus galima būtų tuoj pat įvesti, kurie daug prisidėtų pagerinti ryšius tarp Romos bei vietinių Bažnyčių ir kokybės, ir efektingumo atžvilgiu. Pasiuntinio darbas diena iš dienos prilygsta valdžios slaptajai tarnybai. Jam pavesta prižiūrėti, kad Romos kurijos nustatyta visiems kraštams tvarka būtų užlaikoma. Juo tie patvarumai yra detališkesni, tuo jo budėjimas auga; kuo greičiau ta santvarka vystosi, tuo sunkesnis jo darbas. Jis yra tas žmogus, kuriam pasiskundžiama — skundų "laiškų dėžutė". Jis gali atsidurti pavojuje, jei nebus atsargus, pasiduoti tiems, kurie vyskupams yra priešiški — dėl labai skirtingų priežasčių. Tai tinka visur ir kaitaliojasi pagal individualius temperamentus.

Yra svarbu, kad kiekvienas nuncijus būtų persiėmęs Susirinkimo teologija. Per dažnai jis sprendžia apie žmones ir situacijas pagal kurijos teologiją, kaip jis paprastai būna paruoštas. Todėl ir parašiau savo knygoje žodžius, kuriuos prisiminėte: "Popiežiaus pasiuntinio teologija yra svarbesnė už tautybę".

Pageidautina savo krašto pasiuntinio. Bažnyčios ateitis kiekviename krašte nusprendžiama, kokius asmenis pasiuntinys parenka vyskupo pareigoms. Tiesą sakant, pasiuntinys turėtų būti savo krašto sūnus, kuris moka kalbą ir pažįsta papročius; tuo išvengtume daug nesusipratimų.

Pagrindinis pasiuntinio darbas neturėtų būti negatyviai vaidinti policininką, o tvarkyti ryšius tarp centro ir periferijos, su mintimi statyti Dievo karalystę naujajame pasaulyje, kuris mums patikėtas.

Savos tautos pasiuntinys pagal II Vatikano susirinkimą galėtų turėti tik laikiną mandatą. Tuo būdu išvengiama problemos surasti jam darbą po jo "karjeros" pabaigos — koks baisus žodis! — kas šiandien beveik automatiškai išsprendžiama, "pakeliant į kardinolus". Taip mes ir randame daugumą italų kardinolų kaip "garbės atlyginimą", kas teisėtai yra kritikuojama visoj Bažnyčioj.

Savos tautos pasiuntinys neturi būti apribojamas diplomatijos ar legalizmo sferomis. Dabar pasiuntinys tik kartais veikia kaip vyskupas, ir tai yra tik šalutinė veikla, ne dalis krašto apaštalavimo. Jis nebūtų koks nors "svetimas kūnas", o pasidarytų gyvas ryšys su Roma. Jo rolė kaip inspektoriaus baigtųsi, bet jis pasiliktų kaip atstovas (charge d'affaires). Jis išeitų iš vien tik biurokratinės rolės ir galėtų, jei reikėtų, kalbėti su valdžia vyskupų konferencijos vardu bei juos atstovauti tarptautiniuose santykiuose, kurie vis plečiasi.

Lieka atsakyti gana aiškiam priekaištui: ar toks nuncijus, būdamas taip arti prie vyskupų, galėtų išlaikyti centro pasitikėjimą? Sunkumas yra tikras ir suprantamas; aišku, kad pasiuntinys visuomet turės gana jautrią misiją atlikti. Vyskupai yra pasiruošę tam tik-

ram priežiūros laipsniui, kuri ateitų popiežiaus vardu; visa problema yra, kaip tai padaryti. Galutinai Šventasis Sostas nusprendžia: tikrai nebūtų sunku rasti žmogų viduje — vietoje, kuris atliktų šią ryšininko funkciją tarp centro ir periferijos, periferijos ir centro, ir taip galėtų būti religinis ambasadorius.

8. KRIZĖ BAŽNYČIOJE

"Savo knygoje Jūs rašote: 'Turime pripažinti, kad Bažnyčia šiuo metu pergyvena neramius laikus' (23). Tai dar aiškiau, negu buvo prieš metus. Kiekvienas gali matyti tos maišaties ženklus. Sunkiau pastebėti viso to priežastis. Kokios jos būtų, Jūsų nuomone? Kokia yra priežastis, kad žmonės įvairiuose kraštuose atsimeta? Kodėl tiek daug kunigų palieka kunigystę, vienuoliai ir vienuolės išstoja iš savo bendruomenių? Iš kur ateina tokia beveik pasaulinio masto pašaukimų krizė ir kodėl tiek daug jaunų žmonių nesiima tai spręsti?"

Tai klausimas, kurį, iš tiesų, kiekvienas stato. Atsakymas nėra paprastas. Daug šiame fenomene yra elementų, jis lengvai nesilukština. Naudingiausias dalykas būtų šiuo metu atrasti, kurios priežastys plaukia iš mūsų, kokie mūsų sunkumai ir silpnybės.

Kai sutinkame klaidą, nuklydimą, prievartą, svarbiausia yra suprasti tiesos elementus, kurie ten yra. Tie tiesos gabalėliai kartais padaro ir klaidas patraukliomis. Priešininkų yra įvairių rūšių. 1. Kai kurie sukildami nusiisuko nuo Bažnyčios: būtų klaidinga juos vadinti tik "protestuotojais". Jie atsiskyrė nuo Bažnyčios ir ją kritikuoja iš lauko. 2. Tie, kurie nepatenkinti Bažnyčios juridinėmis institucijų formomis ir kurie ramiai ją apleidžia. 3. Pagaliau tie, kurie "protestuoja" etimologine žodžio prasme — "liudija". Ki-

taip tariant, krikščionys, kurie liudija Bažnyčioje Evangelijos bei mūsų tradicijų vardu, kad ji pasidarytų be "dėmės ir raukšlės". Nors šių skundai atrodo tie patys, kaip tų, kurie sukildami išėjo, jie yra labai skirtingi. Jie Bažnyčios *viduje* kovoja prieš juridizmą, bet ne prieš teisingumą; prieš autoritarizmą, bet ne prieš autoritetą; prieš legalizmą, bet ne prieš įstatymą; prieš sukalkėjimą, bet ne prieš tvarką; prieš vienodumą, bet ne prieš vienybę.

Didžiausias nepasitenkinimas pasireiškia prieš Romos kuriją. Žmonės viršūnėse sumažins arba padidins prieštaravimus, pagal savo atvirumą susirinkimui atsinaujinimui; tačiau šiandien prieštaraujama, šalia individų, prieš pačią "sistemą", institucinę ir sociologinę Bažnyčios "aparata".

Ištikimieji Bažnyčios sūnūs kvestionuoja ne popiežiaus autoritetą, o "sistemą", kuri ją laiko kaliniu ir įvelia į mažiausius Romos kongregacijų sprendimus, ar jis pasirašytų tokį ar tokį dekretą, ar ne. Norėtųsi visus išlaisvinti, net ir šv. Tėvą, iš šitos sistemos, kuria jau skundžiamasi keletą šimtmečių ir kuria mums nepavyko atsikratyti ar ją pakeisti. Popiežiai vienas kitą pakeičia, o kuriją pasilieka.. Susirinkimo metu vienas kurijos prelatas pareiškęs: "Tegul kalba vyskupai — pasibaigus jie sugrįš namo; mes pasiliksime ir atitaisysime visą žalą, kurią jie bus padarę". Gal tai ne tikras pasakojimas, tačiau jis išreiškia tam tikrą mentalitetą.

Bendrai, įvairūs kaltinimai ir skundai primeta mums vieną pagrindinį priekaištą, kuriuo pasaulis dažnai kaltina Bažnyčią, būtent: kad ji išduoda Evangelijos vienybę bei grynumą, užuot ją gyvenusį, ir savo gyvenime neužtenkamai atspindi Viešpatį ir jo Dvasią.

Čia ir yra problemos esmė. Mūsų nepuola, kad esame krikščionys, o to-

dėl, kad nepakankamai esame krikščionys. Protestas pirmiausia yra baimės pilnas šauksmas, kad mes išsilaisvintume iš visa, kas mūsų struktūrose ir mūmyse neatspindi krikščioniško broliškumo, laisvės ir paprastumo.

Daugeliui tų, kurie pameta kuni-gystę — aišku, ne visiems — celibato problema, nors ir svarbi, nėra nusprendžiantis, pagrindinis klausimas; kas yra pavojus, tai tikėtinumas (credibility) Bažnyčia, kaip ji elgiasi kaip Evangelijos tiesos ir meilės liudytoja.

Kartais Romos Bažnyčia palyginama protestantų ir ortodoksų Bažnyčioms, apibūdinant jas kaip Petro, Pauliaus ir Jono Bažnyčias. Petras — tvirtas vienybės ir aukščiausio autoriteto laiduotojas; Paulius — nenuilstantis Dievo vaikų laisvės, tautų atvirumo skelbėjas, peržengiant to laiko įstatymą ir legalizmo ribas; Jonas — kontempliacijos ir meilės apaštalas.

Nepriimu šio antitezių žaidimo. Mes visi norime būti drauge ir neatskiriama Petro, Pauliaus ir Jono Bažnyčia. Mes esame apaštalų paveldėtojai — ne tik kurio vieno iš jų. Dera, kad priimtume Petro autoritetą, kaip ir neperleidžiamą Dievo vaikų laisvę; atmetame, kaip Paulius, legalizmą, kuris priklauso Senojo Įstatymo vergystei ir kuris gyvenimą slopina; su Jonu turime pripažinti pirmenybę maldai ir meilei, be kurių nėra krikščioniško gyvenimo. Daugiau negu bet kada turime būti susijungę su Petru, kad jam padėtume išlaisvinti Bažnyčią nuo visa, kas trukdo, ir artimiau su juo ryšius užmegztume.

Roma yra kaip ažuolas, kuris pilnai užaugo. Ažuolas išskėtė savo šakas, ir paukščiai jame pina savo lizdus. Bet apie jo žievę pinasi parazitiniai vijokliai ir geria jo sultis. Yra tragiška, kad kai kurie žmonės sumaišo vijoklius su žieve. Žievė yra medžio dalis ir turi

būti stipri bei patvari, kad geriau apsaugotų sultis.

Vijokliai visai kitas dalykas — tai krūva senų papročių, procedūrų, draudimų, kurie kenkia medžiui ir trukdo jį matyti. Ar turime netekti vilties regėti gyvenimą kada nors triumfuojant prieš visa tai?

Ne. Krikščionis yra tikėjimo žmogus, ir tikėjimas įteka į viltį, kaip viltis į meilę. Tai nereiškia, kad mes puoselėjame dirbtinį optimizmą, kaip įprasta banketų kalbose. Ne, Bažnyčios istorija yra ilgas velykinis tridienis, kuriame vėl išgyvename Didįjį Penktadienį, Šeštadienį ir Velykų rytą. Didžiojo Penktadienio realybė sulaiko naivų optimizmą; mes tikime nuodėmės ir blogio galia. Bet artumas to, kuris prisikėlė per Velykas, leidžia mums eiti su šviesiu tikėjimu: "Aš pažįstu tą, į kurį įtikėjau".

Einame akmenuotu keliu, tarp dulkių, nesėkmių ir nuovargio, bet Mokytojas yra čia, su mumis, pakeliui į Emaus.

Baigdamas noriu pridėti, kad nors mūsų pokalbis lietė tik dialogą Bažnyčios viduje, neužmirštu, kaip ir jūs, kad Bažnyčia yra pasauliui ir kad ji turi nugalėti savo vidines įtampas kuo greičiausiai, kad galėtų imtis savo darbo padėti žmogui grumtis su didžiulėmis jo problemomis. Susirinkimo schemą *Lumen Gentium* negalime skirti nuo *Gaudium et Spes*.

"Home", pasakė Eliot, "is where one starts from". Namai — tai vieta, iš kur iškeliavjame. Supraskime teisingai, ką iki šiol minėjome. Padaryti savo namus erdvesnius, oringesnius ir jaukesnius nereiškia pakvietimo ten kaip dėžėje užsirakinti; greičiau tai suteikia šeimynišką saugumą, kuris mums leidžia su kitais žmonėmis tvirtesniu žingsniu eiti didžiausiais pasaulio keliais.

LIETUVOS LAISVĖS SIEKIANT (IX)

MYKOLAS KRUPAVIČIUS

"Laiškuose Lietuviams" 1968 m. buvo spausdinamas prel. M. Krupavičiaus rašinys, vardu "Pastangos, siekiant Lietuvos laisvės". Prelatui susirgus, toji ilga straipsnių eilė nutrūko, o dabar sustiprėjęs atsiuntė jų tęsinį. Čia autorius toliau rašo apie neseniai okupuotoje Lietuvoje išleistą R. Vėbros veikalą apie dvasiškijos įnašą, kovojant už Lietuvos nepriklausomybę.

Redakcija

R. Vėbra, plačiau pakalbėjęs apie lietuvių kunigų kovą su cariniu režimu dėl tautinės kultūros ir katalikų religijos laisvės, pripažino, kad "kova už kalbą, literatūrą, mokyklas, nacionalinę bažnyčią, administraciją sudaro kovos už nepriklausomybę pagrindinį turinį". Bet tai buvo tik netiesioginis Lietuvos laisvės siekimas. Su tuo sutinka ir Vėbra, nes tiesioginiam Lietuvos laisvės siekimui jis skiria vieną skyrių, pavadintą "Opozicija" (114-132 psl.), nors ne kartą tuo klausimu jis pasisako ir kituose skyriuose.

Pradžioje Vėbra konstatuoja, "kad daugumą sudarė dvasininkija, kuri caro vyriausybės atžvilgiu buvo nusiteikusi opoziciškai" (114 psl.). Šia proga reikia pastebėti, kad kalbamojo metodo kunigija nesutarė dėl tos kovos priemonių. Vieni jų pasirinko revoliucijos kelią, kaip kun. Mackevičius su visais jam pritariančiais kunigais, o kiti evoliucijos arba nekrūvinos revoliucijos kelią. Nekrūvinos revoliucijos rezoliucija buvo vienbalsiai priimta ir Didžiojo Vilniaus seimo. Šios antrosios taktikos laikėsi vysk. Valančius su

kitais savo šalininkais kunigais. Jo krypties kunigai vengė prievartos ir kraujo. Vėbros teigimu, jie "propagavo pasyvaus pasipriešinimo politiką... Lietuvių dvasininkija savo tautinę politinę programą stengėsi įgyvendinti taikiai, keldama liaudies patriotizmą... Kai kurie dvasininkijos atstovai kėlė mintį, kad, susidarius tam tikroms sąlygoms, galima išeiti iš Rusijos imperijos sudėties... Jų nuomone, Lietuvos politiniam savarankiškumui užtektų autonomijos" (132 psl.). Kalbamojo metodo kunigija už autonomiją pasisakė dėl to, kad gyvenamose sąlygose realiai galvojantiems žmonėms tik ji atrodė įmanoma. Anais laikais visų politinių kryptų politikai kalbėjo tik apie autonomiją. Socialdemokratai 1886 m. pasisakė už Lietuvos nepriklausomybę, bet greit ir jie perėjo į autonomiją.

Apie revoliucinės kun. Mackevičiaus krypties kunigiją Vėbra rašo, kad "ryžtingiausiai į sukilėlių pusę stojo jaunuomenė, užimanti žemesnes vietas bažnytinėje hierarchijoje.. Ji be atodairos atsidavė kovai prieš carą už politinę laisvę, stodama į sukilėlių būrius. Būdama monarchizmo šalininkė, ši dvasininkijos dalis atvirai teigė, kad caro priespauda yra Dievo duota, tačiau duota už nuodėmes, todėl jas reikia išpirkti, kovojant už laisvę. Šis teiginys sudarė katalikų dvasininkijos anticarinės agitacijos teorinį pagrindą. Vidutinės dvasininkijos dauguma tik žodžiu prisidėjo prie sukilimo. Sukilime dalyvavusi dvasininkija buvo arba sunaikinta, arba nuteista ir ištremta.

Todėl po sukilimo opozicija smarkiai susilpnėjo” (118-119 psl.). Kiek kunigų nukentėjo visoje Lietuvoje, Vėbra nemini. Jis pamini tik Žemaičių vyskupiją. Jo žiniomis, "sukilimo metu iš Žemaičių vyskupijos buvo ištremta 106 kunigai, t. y. visų kunigų šeštadalis” (32 psl. 4 išnaša). Sukilimas pareikalavo Muravjovo potvarkiu tokių kunigų aukų: 6 sukilimo vadai buvo nužudyti, jų tarpe ir Mackevičius su savo artimiausiais bendradarbiais, kun. Noreika, Gargasiu, Čepavičium ir dar dviem; 67 išsiųsti į Sibirą ir kitas tolimas Rusijos vietas. Daugelis jų mirė kalėjimuose ar pasiliko visam amžiui invalidais. Kiti išsiųsti į Gardino, Kuršo ir kitas gubernijas. Iš viso tik vienoj Žemaičių vyskupijoje, kaip teisingai pažymėjo Vėbra, nukentėjo 106 kunigai. Vilniaus vyskupijoje buvo nubautų įvairiomis bausmėmis apie 100 kunigų. Jų tarpe buvo ir sušaudytų. Jaunas kun. Išora pvz. buvo sušaudytas specialiu Muravjovo įsakymu. Mažiausia nukentėjo Seinų vyskupija: 1 kun. buvo sušaudytas, 20 išsiųsta į įvairias Rusijos vietas, o keli suskubo pasitraukti į užsienį. Dėl to nieko stebėtina, kad po Muravjovo kruvinos pirties tiek nusilpninta ir suterorizuota kunigija tik po ilgesnio laiko atkiuto ir kiek sustiprėjusi pradėjo vėl savo kovą su carizmu tik kitokiomis priemonėmis ir kitokia taktika.

R. Vėbra nemaža dėmesio atkreipė ne tik į kovą su carizmu dėl politinių idealų, bet ir į kovą su pravoslavija bei į caro politiką katalikų Bažnyčios atžvilgiu. Jis tiems klausimams paskyrė skyrių "Caro vyriausybės politika katalikų Bažnyčios atžvilgiu” (19-41 psl.) bei "Katalikų ir stačiatikių santykiai” (133-155 psl.). Autorius vaizdžiai ir teisingai aprašė, kiek Bažnyčia turėjo iškentėti nuo caro valdžios ir pravoslavų cerkvės viršūnių persekio-

jimų ir suvaržymų ir kaip pasišventę lietuviai kunigai, nepaisydami jokių pavojų, didvyriškai gynė savo religijos ir tautinės kultūros laisvę bei teises. Skaitant apie tų laikų kunigų kovas su dviem galiūnais — caro administraciniu aparatu ir pravoslavų cerkvės vadovybe — kyla pasididžiavimas ir padėkos jausmas tiems didvyriams. Pats Vėbra, darydamas išvadas iš to laikotarpio minėtų kovų, pažymi, kad "Caro sprespaudos asimiliacinės tendencijos susidūrė su lietuvių buržuazinės nacijos konsolidavimosi, tautinio sąmoningumo augimo bei besiformuojančios nacionalinės inteligentijos visuomenine veikla. Be to, grubus, prievartinis stačiatikių tikėjimo brukimas, caro administracijos kišimasis į religines apeigas, kėlė liaudies įtarimą, kad kėsiniama į jos "prigimtąjį tikėjimą” ir tuo pačiu skatino vis atkaklesnį ir ryžtingesnį jos pasipriešinimą” (144 psl.). "Gaivališkai kilusį valstiečių pasipriešinimą grubioms caro administracijos prievartos priemonėms, skleidžiant stačiatikybę, katalikų dvasininkija rėmė nelegalia religinio turinio literatūra, skatino kalbėdamasi su žmonėmis ir per pamokslus, o vėliau ir periodinėje klerikalinėje arba religinio turinio spaudoje. Dvasininkija ypač didelį dėmesį skyrė besimokančiam jaunimui, stengdamasi palaikyti savo įtaką tiek pačių mokinių, tiek ir jų tėvų tarpe. Agitacija prieš cerkvinės parapinės mokyklas objektyviai žlugdė asimiliacines caro valdžios užmačias” (154 psl.). "Tikybės dalykuose, santykiuose su stačiatikybe... dvasininkija buvo ryžtinga ir aktyvi kovotoja” (198 psl.). "Tie persekiojimai suaktyvino kunigus... neleido... pavirsti į valdžios stumdomus... manekenus arba žmones be savo valios”. Šiems Tumo žodžiams pilnai pritaria ir Vėbra (154 psl.). Kaip visoje Vėbros stu-

dijoje yra nemaža jo bolševikinių samprotavimų, taip ir čia jų nestinga. Tačiau jis turi drąsos pripažinti lietuviams kunigams nuopelnus kovoje už Lietuvos tautinės kultūros ir religijos laisvę. Ar Vėbra yra bolševikas, nežinau. Bet jo kalbamoji studija perėjo per kietą bolševikinę cenzūros koštuvą, gavo jos aprobatą ir leidimą ją spausdinti. Tad Vėbros nurodyti kunigijos nuopelnai buvo pripažinti ir pačių bolševikų.

Kaip Valančiaus krypties kunigija vertino caro režimą ir bendrai carizmą? Pirmiausia buvo *Apžvalgos* aiškinamos carizmo žiaurumo ir katalikų bažnyčios persekiojimo priežastys. Konstatuota, kad "Rusijoje todėl tokia nuožmi priespauda ir katalikai persekiojami, kad čia caras su neribota valdžia" (121 psl.). "Kadangi Maskolijoje, kaip niekuomet nebuvo, taip ir nebus pilnos sąžinės laisvės, iki viešpataus samoderžavija... tad reikia atmainyti valdžią" (130 psl.). "Rusijos caras neturi teisės kištis į lietuvių sąžines ir religijos reikalus. Tokie valdžios įstatymai, kurie laužo Dievo įstatymą, yra neteisingi, ir jų galima neklausyti" (130 psl.). Tokią pat mintį skelbia ir kitoj vietoj (124 psl.). "Reikia gerbti tik tokią valdžią, kuri nepersekioja, suteikia laisvę, o ten, kur valdžia išleidžia įstatymus, priešingus Bažnyčiai — ten klusnumo negali būti". Kunigų leidžiamoje spaudoje buvo gana griežtų pasisakymų ir prieš vietinę administraciją ir jos pareigūnus, ypač valsčių ir apskričių. "Caro administracija vadinama arkliavagių pagelbininkais, o Muravjovas — visų baisiausiu tironu, koriku ir budeliu. Net liepiama primušti blogus valsčiaus pareigūnus, atimti iš jų valdžios ženklą ir nesibijoti reikalauti, kad būtų išrinktas kitas; mokoma, kaip reikia elgtis teisme, primušus valdininką".

1893 m. *Apžvalga* įdėjo Prancūzijos lietuvių atsišaukimą, kuriame rašoma: "Jei priespauda Lietuvoje nebus panaikinta geruoju, teks pasielgti taip, kaip airiai su anglais. Pradėsime dinamitus dėti po jūsų rūmais ir cerkvėmis, priversite mus, idant žudytumėme jūsų gubernatorius, didesniusius perdėtinius ir kitus kraujo siurbikus... ateis atmonijimo valanda". Tų pačių 1893 m. *Apžvalga* 19 nr. ragina žmones "susitarus komitetams, surašyti protestus prieš gudų nedorybes ir paduoti teisingesnėms ciosorystėms, kaipo tarpautiškam sūdui, skundą... Apie persekiojimus rašyti į kitų šalių laikraščius *Times*, *Figaro* ir kitus" (127 psl.).

Po įvykių Kražiuose "klerikalinėje spaudoje caras pradedamas vadinti Neronu, žudžiusiu krikščionis, šaukiamasi į Dievą, kad jis išgelbėtų iš caro ir jo budelių rankų, pradeda teigti, jog kol bus caras, bus vykdoma Muravjovo politika ir niekas nepasikeis" (122 psl.). Pakalniškis moko, kad "tokia valdžia, kuri, Dievo ir prigimimo įstatymus po kojų pamynusi, žmones visu baisiausiu būdu skriaudžia... pareina ne nuo Dievo, bet nuo Jo priešininko, t. y. nuo liucipieriaus arba nuo velnio... o su velniu reikia tik kariauti" (191 psl.). Tas pats Pakalniškis kitoje vietoje teigia, kad "svarbiausia, keliant tautišką sąmoningumą, yra apšviesti žmones krikščionišku tikru katalikišku mokslu... Tamsesniuose broliuose reikia pažadinti tautiškus jausmus, pakelti Lietuvos dorišką, dvasišką ir materijališką būvį, supažindinti su kitų tautų kova už nacionalinę nepriklausomybę, kad, kuomet išmuš Maskolijoje visuotinė liuosybės valanda, lietuviai visi drąsiai galėtų parodyti savo norus ir geidavimus" (191 psl.). *Apžvalga*, pratęsdama tą mintį, 1895 m. rašo: "Rusijos imperija, kaip Romos imperija, turės žlugti, ir jos

RŪPIMIEJI KLAUSIMAI

MALONĖS METAS GEDIMINAS KIJAUSKAS, S. J.

Neseniai "Laiškų Lietuviams" redakcija gavo dr. P. Mačiulio laišką, kuriame jis prašo atsakyti į jam rūpimą klausimą. Šv. Rašte kelis kartus yra paminėtas keturiasdešimt skaičius. Ar šis skaičius turi kokią nors simbolinę reikšmę, ar jis tik atsitiktinai yra paminėtas? Mielai pasistengsime į šį klausimą atsakyti.

Pirmuoju žvilgiu, šv. Rašte sugrupavimas įvykių, kuriuos vieną su kitu jungia keturiasdešimt dienų ar metų periodo tema, galėtų atrodyti atsitiktinis. Išigilinę pastebime, kad skaičių pasikartojimas šv. Rašte yra dažnas. Jie neretai vartojami kaip simboliai, prašokant numerių skaitlinę prasmę: 4 — sutvertojo pasaulio kraštai; 7 ar

40 — tobulybė; 12 — naujasis Izraelis arba Dievo tauta; 1000 — daugybė. Aplamai simbolių naudojimas, kaip Apokalipsėje, mena neišreiškiamą paslaptį, apie kurią kalbama, bet kurios niekuomet negalima pilnai išreikšti.

Šventraščio keturiasdešimt dienų ar metų temą gražiai atskleidžia Roger Poelman savo knygoje *Le signe biblique des quaiante joms* (1961). Minėta skaitlinė pasikartoja eilėje šv. Rašto epizodų, kurie ypatingai reikšmingi žmonijos išganymo istorijoje. Paliesime tų periodų vieną kitą būdingesnę bruožą, kad paaiškėtų šios skaitlinės vartojimas šv. Rašte.

tautos... padarys savystoves viešpatystes, kuriose bus liuositybė tikėjimo ir sąžinės... Tokie laikai rasit jau visai netoli bėra" (192 psl.). Vėbra pripažįsta, kad čia kalbama apie Lietuvos nepriklausomybę, bet jam nepatinka, kad svarbesniu dalyku laikomi tikybės ir sąžinės klausimai.

Valančius, "pasinaudodamas Tilžės dekanas J. Zabermano paslaugomis, 1867-1869 m. atspausdino apie 19000 lietuviškų knygų, iš kurių apie 8000 buvo kurstomojo pobūdžio. Valančius J. Zabermanui siuntė pinigų neretai po 1000 rublių iš karto". Vėbra čia pat

13 išnašoj duoda tokį paaiškinimą: "Caro administracija iš užsienio įvežamas lietuviškas knygas skirstė į dvi kategorijas: uždraustos knygos ir antivyriausybės arba kurstomos knygos. Nors griežto tų sąvokų turinio apibūdinimo valdininkų raštuose nerandame, tačiau turimi duomenys rodo, kad uždraustomis knygomis buvo vadintamos knygos, atspausdintos ne Rusijos imperijoje po sukilimo lotyniška abėcėlė, o antivyriausybėmis arba kurstančiomis — tos, kuriose buvo smerkiama caro vyriausybės politika ir pan." (165 psl.). (*Bus daugiau*)

RELIGINĖ TVANO MINTIS

Ir lietus lijo ant žemės keturias dešimtis dienų ir keturias dešimtis naktų (Gen. 7:12).

Dvylika pirmųjų Genezės knygos padalinių yra savito literatūrinio žanro. Juose šv. Rašto autorius religinėms temoms perduoti dažnai panaudoja eilę pasakojimų, kurie savo pradžia turėjo Mesopotamijoj ar kaimyniniuose kraštuose. Tie pasakojimai gerokai pasikeitė, kaip kad dabar mes juos skaitome šv. Rašte. Įkvėptam Šventraščio autoriui jie buvo gera priemonė perduoti apreikštąsias tiesas to laiko žmogui. Ką, iš tiesų, jis bandė pasakyti?

Genezės knyga (6:5-8) kalba apie žmogaus sugedimą. Prieš tai buvo kalba apie Adomo nuodėmę ir pirmojo žmogaus mirtį nuo Kaino rankos. Dabar girdime, kaip žmogiškoji civilizacija supuvo. Laisvo žmogaus sukūrimas atrodo visiškai nepasisekimas, klaida. Dievui ta "klaida" labai reikšminga.

Dievas, iš meilės sutvėręs žmogų, dabar turės jį sunaikinti. Bet štai koks apreiškimas paskutinėje eilutėje: "Noė rado malonę Viešpaties akyse". Yra, kas liko ištikimas, kas nusipelnė Dievo palankumo — tai žmonijos likutis, daigelis, kiurį galima persodinti. Tai ir yra ta mintis, kurią šv. Rašto autorius bando perduoti.

Noė, teisus vyras, pastatys arką pagal nurodymus — Dievo globos ir mylinčios išminties simboliai. Šalia savo šeimos, jis pasiims į arką visų gyvių po porą.

Noė viską atliko. Amžinasis uždaro jį iš lauko. Tada prasideda keturiasdešimt dienų periodas, kuris kartu yra apvalymas ir malonė. Dievo teisingumas matomas ne tik visiškame sunaikinime, bet ir "teisaus žmogaus" išgel-

bėjime, o dėl jo ir tų, kurie yra su juo.

Dievas "prisiminė" Noė ir visus gyvulius su juo. "Prisiminimas" primena malonę — jei Dievas prisimena, viskas tvarkoj, visa ramu.

Septynias dienas prieš tvaną Dievas pranešė, kad siųs lietu. Po sunaikinimo vėl praėjo septynios dienos. Septynių dienų periodai izoliuoja keturiasdešimt dienų sąmyšį, jie reiškia dar vieną laukimą. Kada pasiuntinys grįžta su šakele snape, jis simbolizuoja taiką ir išganyką. Viskas žalia, vėl viskas įmanoma! Noė tada atidaro arkos viršų ir peržvelgia į horizontą — žemė! Kai Noė išlipa iš arkos su išsigelbėjusiomis būtybėmis, jis pasirodo, kaip naujasis Adomas. Pirmoji šios kūrinių statyba yra altorius, pirmasis veiksmas — auka.

Koks džiaugsmas! Dievas priima deginamąją auką, ji jam patinka. Ant altoriaus ir aukos dūmuose gimsta dieviškoji sandoros mintis: Dievas nori būti su žmonėmis, dalintis jų dalia. Pirmoji sandoros mintis suvokiama, kaip vedybinė vienybė, "nes jūsų sužadėtinis yra jūsų kūrėjas" (Iz. 54:5).

Ar galėjo žmogiškasis blogis Dievą neatšaukiamai užgauti, ar galėjo keturiasdešimt dienų tvanas paskandinti jo meilę? "Meilė stipri, kaip mirtis... Daug vandenų negali užgesyti meilės, nė upės nepaskandins jos" (G. G. 8:6-7).

Vaivorykštė yra Dievo pasirinkimo simbolis, lygiai kaip aliejus ir vanduo, ugnis ir duona. Ji spindi kiekviena kūrinių spalva. Ji žymi naujos atleidimo ir taikos eros aušrą.

Naujojo Testamento autoriai grįžta prie tvano religinės minties. Šv. Petras primena, kad yra laukimo laikas, bet nesuklyskime: bus laikas ir teisingumui (1 Pet. 3:20). Laiškas Žydams supažindina su Genezės simbolizmu: tikėjimo ir išganyko, baimės ir teisin-

gumo paslaptimi (Žyd. 11:7). Pats Jėzus perspėja, kad priešistorinių laikų teologija yra simboliška ir tipologiška. Jis nurodo, kokia turėtų būti mūsų laikysena: "Budėkite, nes nežinote, kokią valandą Viešpats ateis". Toks mokslas kartojasi visuose jo eschatologiniuose palyginimuose.

Pirmasis biblinis keturiasdešimt dienų periodas kalba apie laiką, pilną dieviško veiklumo: apvalymą vandeniui ir išganymo malone; pabrėžia viltį ir kantrų laukimą. Aukščiausiąją tašką pasiekia susitarime tarp Dievo ir Noės dėl viso pasaulio ateities.

MOZĖS 40 DIENŲ PERIODAI

Praslinkus keturioms dešimtims dienų ir tiek pat naktų. Viešpats man davė dvi akmenines plokštes, plokštes sandoros (Dt. 9:11).

Pirmoji keturiasdešimtinė baigėsi Dievo sandora su Noe. Antroji ir trečioji įneša mozinę sandorą. Amžinasis išgelbėjo savo tautą iš Egipto, tarsi erelis nešė ją ant savo sparnų per tyrus ir pastatė juos arti savęs, kad padarytų iš jų kunigišką karalystę ir pašventintą rasę.

Atėjo Sandoros laikas. Dievas paskelbs jos tekstą. Minia susispietusi didžiulėje lygumoje prie Er Raha, ją supa aukštos uolėtos sienos. Kalno viršų gaubia debesys ir ugnis (Dievo garbės ženklai). Mozė kopia į kainą tik Dievui kviečiant ir ten pasilieka keturiasdešimt dienų ir naktų. Žmogus pasineria Dievo artumo paslapyje. Jis nei valgo, nei geria, jo gyvybę palaiko Dievo žodis. Mozė yra Dievo žodžio vyras. Pasninkas ir malda nuteikia žmogų priimti Dievo žodį. Tikrasis Mozės pasninkas yra Dievo alkis. Gyvoji plunksna, kuria Dievas rašo akmeninėse lentelėse, yra pats Mozė. Užrašymas ant šių lentelių yra niekas kitas, kaip Dievo įkvėptasis Šventraštis.

Ir Dešimt Žodžių arba Dešimt Įsakymų nėra dieviškas svajojimas ar savavališki potvarkiai: jie išreiškia brangią ir nuostabią gero ir rūpestingo Tėvo dovaną savo numylėtiems vaikams.

Mozei ilgiau užtrukus, žmonės, pasilikę kalno papėdėje, pasidaro aukso veršį ir jį garbina. Dievas perspėja ir nori juos bausti. Mozė grįžta ir, matydamas visą tą parodiją, pasipiktina ir sumuša akmenines plokštes, kurias gavo ant kalno. Bet apleisti savo tautos jis negali.. Jis žiūri į savo žmones, kaip ganytojas: jis gyvena savo kaimenei ir jos neapleis. Jis eina su jos likimu ir galiausiai ją išganyš. Nuostabiam Dievo artume jis prašo Amžinąją pasigailėti. Prasideda antrasis Mozės keturiasdešimt dienų periodas ant kalno, jo rekolekcijos: ramybė ir malda, garbė ir malonė.

ELIJO KELIONĖ

(Elijas) ėjo... keturias dešimtis dienų ir keturias dešimtis naktų iki Dievo kalno Horebo (3 Kar. 19:8).

Pranašas kalba apie Dievą, primena žmonėms Dievą, grąžina sielas Aukščiausiam. Jis pasižymi nuostabiais darbais, formuoja ir reformuoja žmonių tikėjimą, žadina jų viltį ir parodo tikros meilės kelią.

Elijas pasirodo, kaip Sandoros pranašas. Saliamonas buvo leidęs savo žmonoms statyti šventoves saviems dievams Jeruzalėje. Dievas gi yra vienas, taip pat religija yra viena. Elijas tad ir kovoja, kad žmonės grįžtų prie Sinajaus religijos. Primena jis Mozę. Ant Karmelio kalno jis savo drąsa ir darbais nuginkluoja klaidingus Baalo pranašus. Jie visi žūva. Elijas tampa visišku laimėtoju už tikrąjį tikėjimą, bet jo gyvybė atsiduria pavojui. Karalienė Jezabelė grasina jį nužudyti.

Taip prasideda pranašo ilga kelionė per tyrus. Nuvargęs jis sustoja pa-

ilsėti. Angelas jį pamaitina nuostabia duona, kurios stiprinamas jis eina keturiasdešimt dienų ir naktų iki Viešpaties kalno Sinajaus. Čia jis atnaujiną savo pašaukimą. Tai jo rekolekcijos. Kelio ir kelionės mintis, sekanti Dievo apsiareiškima, dominuoja Elijo keturiasdešimt dienų rekolekcijas. Jam ir Mozei suteiktas dieviškasis Sinajaus apreiškimas. Abu šie pranašai pasirodys su Kristumi, kaip Naujojo Testamento liudininkai, ant Atsimainymo kalno.

JONOS PRANAŠYSTĖ

*...dar keturios dešimtys dienų ir
Ninivė bus sugriauta (Jonos 3:4).*

Tvano keturiasdešimt dienų priklausio savitam Genezės dvylikos pirmųjų skyrių literatūriniam žanrui. Mozės rekolekcijos — Išėjimo periodui; to laiko knygos sudaro Įstatymą. Elijo keturiasdešimtė vyksta pirmojo pranašų laikotarpio metu. Jonos knygutė priklauso *midraš* literatūrai, t. y. didaktinės fikcijos, satyrinės pasakos literatūrai, kaip palyginimas su alegoriniais elementais. Jos pagrindinis tikslas yra pamokyti, pritaikyti mokomą tiesą esamom sąlygom.

Jonos knyga turi aiškią dvasinę vertę bei gilų teologinį tikslą. Po žydų tremties, apie 400-200 m. pr. Kr., kai izraelitai labiau troško savo priešų sunaikinimo, negu jų išganymo, autorius parodo didį Viešpaties gailestingumą. Studijuodami Jonos knyga, dar geriau suprantame simbolinę keturiasdešimties skaičiaus vertę. Religinę prasmę tas skaičius jau turėjo — buvo Dievo ženklas.

Savo mintis autorius dėsto pasakojimu. Pirmiausia kaip pranašas jis sukyia prieš savo pašaukimą. Dievas pasirenka savo pranašą ir planuoja jį siųsti į Ninivę. Ninivė yra nedraugiškas miestas, daug žalos padaręs Izraeliui.

Bet Dievui rūpi visas pasaulis, tad Joną turi skelbti atgailą niniviečiams. Šio miesto nuodėmingumas pasiekė Dievą, kaip žmonijos nuodėmingumas prieš tvaną.

Bet Joną neturi didelio entuziazmo šiai misijai vykdyti. Bando nuo jos pabėgti. Jis nukeliauja į Jopę, susiranda laivą ir, susimokėjęs už kelionę, išplaukia link Tarso. Plaukiant kyla didelė audra. Pagonys jūreiviai sužino ir visos bėdos šaltinį — Joną nepaklausė Dievo. Norėdami išsigelbėti, jie turi Joną išmesti į jūrą. Banginis jį praryja ir po trijų dienų išmeta ant kranto. Joną antrą kartą gauna Dievo įsakymą eiti į Ninivę skelbti atgailos. Dabar paklauso. Įėjęs į miestą, jis šaukia: "Dar keturios dešimtys dienų ir Ninivė bus sugriauta".

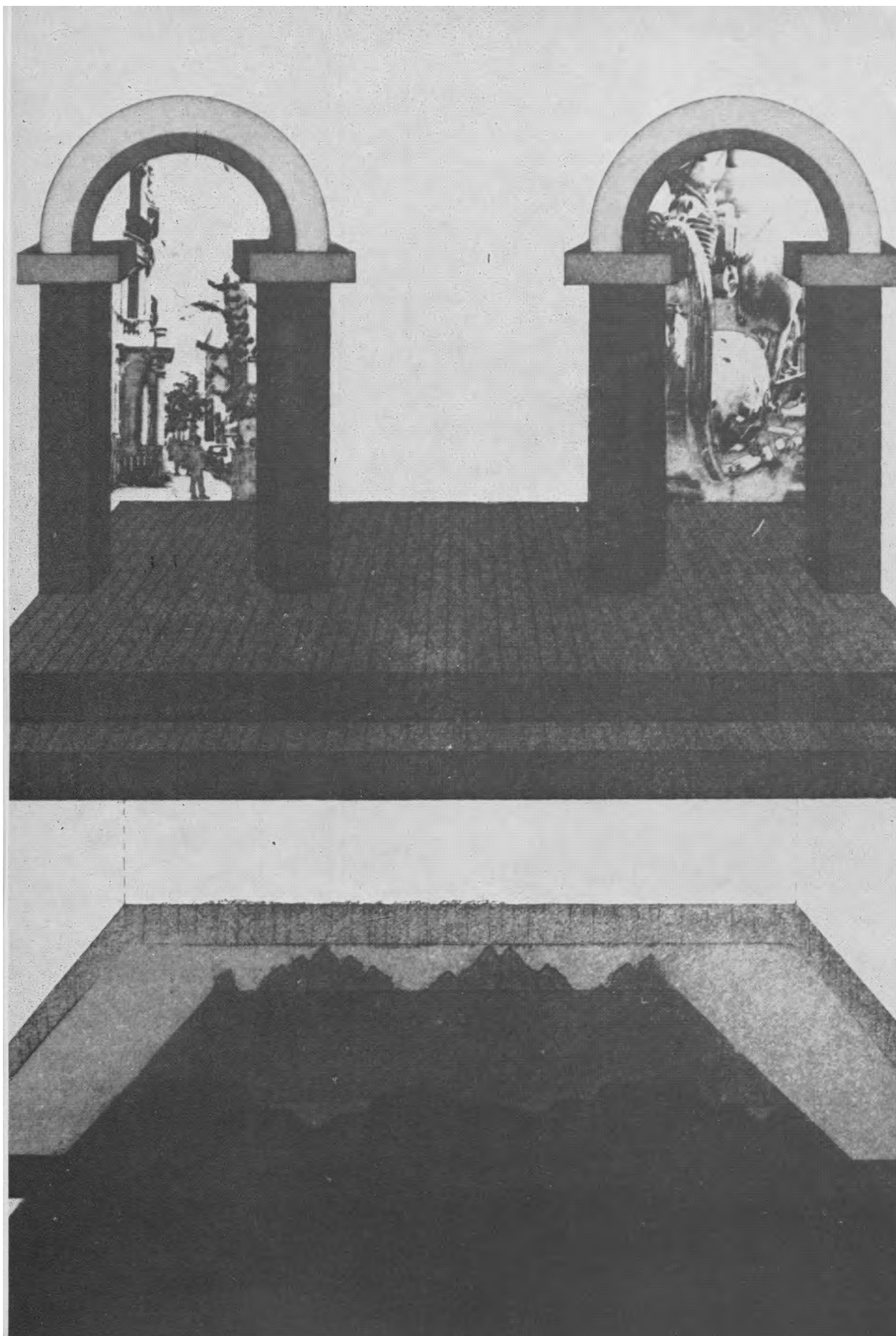
Grįžkime prie skaičiaus, kuris simbolizuoja atgailą, pasninką ir maldą. Niniviečiai iš karto įtiki į Dievą, ir jų tikėjimas veda prie atgailos. Visas miestas įsijungia į keturiasdešimt atgailos dienų, nuo didžiausio iki mažiausiam, pradedant pačiu karaliumi. Ir gyvuliai dalyvauja šiame dvasiniame žmonių pergyvenime.

Atgailos laikas išreiškia gilią dvasinę prasmę: "Jie nusižemino pasninke ir maldoje". Čia įeina visa dvasinio atsinaujinimo programa: žmogus išpažįsta kaltę, nusišuka nuo blogo kelio ir niekšingų darbų. Žmogaus siela atsigręžia į Dievą.

Bet Joną negali pakelti tokio Dievo gerumo ir gailestingumo. Jis nori pabėgti. Jis laukė miesto sunaikinimo, o atsitiko stebuklas — jie visi atsivertė. Dievas vėl jį moko: čia pasirodo žmogaus menkumas ir beribis Dievo gailestingumas bei rūpestis net mažiausiu kūrinium.

Tokios yra biblinės Jonos keturiasdešimt dienų periodo aplinkybės: atgaila ir malda, gailestingumas ir at-

leidimas, atsivertimas ir dieviška meilė.

DIEVO TAUTA 40 METŲ TYRUOSE

Žvelgėme į keturiasdešimt dienų simbolį. Šis simbolis dabar apima visą tautą ir keturiasdešimt dienų tampa keturiasdešimt metų. Išrinktoji tauta gyvai pergyvena Išėjimo laikotarpį: kelionė tarp dviejų vandens ribų — įžengia į tyrus per Raudonąją Jūrą ir iš jų išeina per Jordano upę. Keturiasdešimt metų laikotarpis atstovauja žemiškojo gyvenimo visumą, kuriame veikia Dievo malonė. Jis baigiasi su įėjimu į pažadėtąją žemę, vadovaujant tikrajam Jošuai — Jėzui Kristui (1 Kor. 10:1-5, 11). Keturiasdešimt metų tyruose apjungia perėjimą per Raudonąją Jūrą, maną, vandenį ir nuodėmę. Visi šie įvykiai, pagal šv. Povilą, parašyti mums pamokyti.

Kokia yra gilioji keturiasdešimt metų kelionės tyruose prasmė? Dvejopa: bausmė ir priespauda, bet taip pat apvalymo ir atgimimo laikas, malonės ir dieviško artumo laikas.

Kelionės pradžioje išrinktoji tauta pasiunčia dvylikos atstovų ekspediciją ištirti Kanaano žemės. Grįžusieji, išskyrus du, praneša žmonėms, kad bus sunku ten pakliūti. Tauta sukykla prieš Mozę. Žmonės burnoja ir piktžodžiauja prieš Dievo meilę. Jie nori grįžti atgal į Egiptą. Jošua ir Kaleba, vieninteliai atstovai, padrašina ir liepia pasitikėti Aukščiausiuoju. Pagonių dievai, pagal juos, yra tik "šešėlis". Už mus yra Emanuelis — Dievas su mumis. Ištirti pažadėtąją žemę užtruko keturiasdešimt dienų, klajojimas tyruose užsitęs keturiasdešimt metų. Visi vyresni kaip 20 metų amžiaus išmirs per šią didžiąją keturiasdešimtinę, išskyrus du ištikimuosius tyrinėtojus, kurie bus kaip likutis iš Egipto. Kiti bus naujai užaugę tyruose.

Mana buvo Viešpaties parūpinta kelionės duona per keturiasdešimt metų. Jos simbolinė prasmė — Dievas nori parodyti, kad mums reikia pilnai ir kantriai nuo jo priklausyti visur, pasivedant jo apvaizdai. Sunkioj kovoj už duoną žmogus turi atrasti ryšį tarp savo ištvermingų pastangų ir visagalingo Rūpintojėlio didelio dosnumo. Vos ištrūkę iš vergijos, izraelitai ilgisi tų dienų, kai Egipte jie buvo materialistškai patenkinti. Aišku, jie dar nerado krypties, su viltimi nepajėgia žengti į pažadėtąją žemę. Dar neišmoko pasitikėti Dievu. Čia ir pasirodo įdomus Dievo pedagogikos momentas (Ex. 16:2-16). Su šia duona jie galės eiti į pažadėtąją žemę. Evangelijoje prisimename gyvąją duoną (Jon. 6).

Kitas Viešpaties gerumo ženklas, tipiškas keturiasdešimt metų malonei tyruose, yra tekantis vanduo iš uolos. Jo aidas dažnai kartojasi tradicijoje ir nuostabiai išsipildo Evangelijoje.

"Ar Amžinasis su mumis, ar ne?"

— prie Meribos Izraelis bando Dievą! Jie turėjo juo pasitikėti, nes sausi perėjo jūrą, jis juos išgelbėjo iš Egipto. Jis pasaldino vandenį prie Maros, davė manas, saugojo nuo priešų, išpildė pažadus Abraomui, Izaokui ir Jokūbui, Tai yra Dievo garbė ir jo ženklai. Juo galima pasitikėti. Tačiau, nežiūrint Dievo gerumo, taip nėra. Izraelio klystanti širdis ir nepajėgumas suprasti Dievo kelius ir sudaro tą Dievo tautos dramą.

Vanduo iš uolos, kaip mana, randa savo išsipildymą bei pilnos prasmės apreiškimą mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus asmenyje: "Kiekvienas, kuris geria šitą vandenį, vėl trokš, o kas gers vandenį, kurį aš jam duosiu, tas nebetrokš per amžius; vanduo, kurį aš jam duosiu, bus jame šaltinis vandens, trykštančio į amžinąjį gyvenimą" (Jon. 4:13-14).

Būdingas tyrų kelionei buvo ir šviesos stulpas, kuris rodė kelią. Kristus yra naujosios Dievo tautos šviesa (Jon. 1:14; Žyd. 1:3; Jon. 8:12).

Tai mintys, kurias sukelia Dievo tautos kelionės tyruose per keturiasdešimt metų — keturiasdešimt bausmės ir skausmo metų, bet taip pat ir keturiasdešimt malonės metų, keturiasdešimt mokymo metų Sandoroj gyventi ir pasiruošimo žengti į pažadėtąją žemę.

DIDYSIS JĖZAUS KRISTAUS PASNINKAS

Po keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų pasninko jis buvo alkanas (Mat. 4:2).

Savo viešojo gyvenimo pradžioje Jėzus buvo pakrikštytas Jordane. Prieš bet kokią kitą veikimą, "Dvasios vedžiojamas", jis pasitraukė į kalną Karantalo tyruose ir ten pasiliko keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų. Kristaus keturiasdešimt dienų pasninkas primena Izraelio keturiasdešimt metų tyruose. Kristus iš naujo pergyvena savo tautos Išėjimą. Kelionė tyruose buvo gundymo ir nepasisekimo laikas Izraeliui; Jėzus, naujasis Izraelis,

taip pat gundomas tyruose. Simbolinis pasakojimo charakteris gana aiškus: gimdymai ir Jėzaus atsakymai parodo jo tikrąją mesijinę misiją.

Kristaus krikštas ir rekolekcijos tyruose — abu įvykiai eina kartu. Tuo Kristus pradeda savo viešąjį gyvenimą. Kristaus gundymai ir ištikimybė, kovos kartumas ir džiugus išganymo atėjimas — tai ir nudažo keturiasdešimt Kristaus pasirengimo dienų, kai jis buvo Tėvo pasiuntinys pasaulyje.

KETURIASDEŠIMT IŠSIPILDYMO DIENŲ

...per keturias dešimtis dienų (Jėzus) davėsi jiems matomas ir kalbėjo apie Dievo karalystę (Apd. 1:3).

Prisikėlus Kristui iš numirusių, Evangelijos kalba dar apie vieną paskutinį keturiasdešimt dienų uždelsimą, prieš jam ižengiant į Dangų. Tuo metu jaučiamas nuolatinis Kristaus artumas, naujas prisikėlusio Kristaus buvimas. Palyginus su Kristaus gundymais tyruose, matome eilę skirtumų: ten buvo pasninkas; jam prisikėlus, įvairiuose susitikimuose pabrėžiamas valgis — valgį jis palieka aukščiausiu savo religijos aktu bei vienybės ryšiu (1 Kor. 11:24, 26); vietoj puolimo nuo šventyklos, Kristus žengia į Dangų; vietoj piktojo siūlyto karalysčių ir jo garbinimo, Kristus pareiškia: "Man duota visa valdžia danguje ir žemėje..." (Mat. 28:18).

Per tą simbolinį keturiasdešimt dienų laikotarpį Kristus parengia savo Bažnyčią. Jis surenka išsisklaidžiusius mokytojus, supažindina juos su Dievo karalyste, paruošia juos būti Prisikėlimo liudininkais, suteikia jiems galią krikštyti, atleisti nuodėmes, aukoti šv. Mišių auką.

Sekant besikartojančius keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt metų periodus tyruose, kurie paruošė ar atnaujino Sandoros paslaptį, keturiasdešimt garbingųjų prisikėlusio Kristaus dienų patobulina Bažnyčios paruošimą. Per šias dienas veikia ir jas apšviečia prisikėlusio Kristaus šviesa.

Išvada: matėme keturiasdešimt skaičiaus pasikartojimą šv. Rašte. Tuose epizoduose atsiskleidžia ir šios skaitlinės prasmė. Tvano keturiasdešimt dienų baigėsi Noės susitarimu su Dievu — s a n d o r a, kaip Mozės keturiasdešimt dienų ir žydų tautos keturiasdešimt metų baigėsi Sinajaus Sandora. Keturiasdešimt dienų, kurias Kristus praleido tyruose, buvo pradžia naujai ir amžinai Velykų Sandorai, kaip ir keturiasdešimt prisikėlusio Kristaus dienų ant žemės buvo preliudu užimti jam savo vietą Danguje, kaip vieninteliui tarpininkui tarp Dievo ir žmonių. Elijo keturiasdešimt dienų turėjo atgaivinti jo pranašiską sielą prie pat Mozės sandoros šaltinio, o Jonos atveju jos turėjo paskleisti malonės dovanas pagoniškai Ninivei.

Bažnyčios įvesta keturiasdešimt dienų gavėnia padeda krikščionims dalyvauti išganymo paslapyse ir jas iš naujo pergyventi. Keturiasdešimt išsi-

pildymo dienų šviesoje Bažnyčia pagaliau yra pasiruošusi ištarti iškiliausią savo malda: "Ateik, Viešpatie Jėzau!" (Apr. 22:20).

ZENTA TENISONAITĖ

PIKTAS SAPNAS

Naktis pavogė mano sielą
Ir užrakino.
Ir aš, tarytum bailus paukštelis,
Blaškausi ir bandau
Sparnais pramušti
Pilkai pintas narvelio sienes.

Aš vėl bėgu rūke per liūną
Ir jaučiu po kojomis
Liūliuojančią žemę.
Ir veltui klaidžioju tamsoj,
Ieškodama savo sielos.

Pasakyk man,
Juodoji nakties karaliene,
Kur dingo mano siela?...
Naktie,
Grąžink man mano sielą!
Naktie!

Tu laikai ją savo rankose.
Šaltose rankose
Šalčiu dvelkia tavo kvėpavimas.
Tu visai apkurtus ir bebalsė,
Ir tavo pirštu palietimas —
Tarytum mirtis...
Naktie,
Grąžink man mano sielą!...

IŠ TĖVYNĖS

SIBIRO TREMTINĖS LAIŠKAI (I)

Pateko mums į rankas pluoštas Sibiro tremtinės laiškų, rašytų toli nuo jos atskirtam kunigui — jos buvusiam dvasios tėvui. Manome, kad bus įdomu ir mūsų skaitytojams susipažinti su vienu kitu jos laišku, su tomis mintimis bei nuotaikomis, kuriomis gyveno ne vienas mūsų brolis ar sesė Sibiro taigose.

Redakcija

Mano Tėve,

Pro aksominius žilvičių katinėlius žiūriu į savo šventojo miesto bokštus. Jie kyla į dangų, prašydami mums pasigailėjimo. O širdimi matau ir pakeltas rankas už mus. Ir sakau — Dieve, ko Tu nori už vieną vienintelį paklūpėjimą ten akis į akį su Tavimi, su Tavo Motina? Bet Dievas tyli. O Jūs žinote, ką reiškia, kai tarp visų nutilusių balsų nutyla ir Viešpaties balsas. Tada atrodo, kad esi vienas nakties tamsoje, o aplinkui tik negyvenami tyrai. Ir vis vien, kur betiestumei ranką, ji visur suras tik tuštumą.

Mano mintys... Tėve, juk argi Jūs nesuprantate, kad neturiu savo minčių — jų niekad neturėjau. Ar Jūs niekad nesiklausėte, kaip dainuoja didelė jūros sraigė? Ji tuščia ir negyva, bet surenka aplinkos garsus ir juos rezonuoja. Ir aš esu tokia sraigė. Kol aplinkui girdėdavau žodžius ir mintis, tol juos sugerdavau ir paskiri savotiškai rezonuočiau. Ir būdavo keista, kad pas-

kui tų minčių nei Jūs, nei kiti nelaikydavote savomis. Bet dabar — ką galima rezonuoti tyloje? Jau beveik metai, kai nieko daugiau negirdime tik įsakymus. Teturiu porą knygų ir daugybę atsiminimų. Kartais ateina diena, kai atrodo ištuštėjusios visos atsargos ir išdžiūvę visi šaltiniai. Tada darosi graudu paimti laišką, kurio tik ketvirtoji dalis užpildyta. Suprantu — nėra lengva rašyti mums. Puikiai suprantu tą sunkų jausmą, kai reikia kalbėti su luošu ar šiaip gyvenimo nuskriaustu. Darosi liūdna, kad negali duoti to, ko jam trūksta. Bet pamirškite tai. Kalbėkite visai paprastai, kaip seniau, prieš metus. Žinau, kad eilutėse ir tarp eilučių surasiu tai, ko tuo metu labiausiai reikia.

Tarp įvairių popierių suradau Tobijo giesmę. Graudu ligi ašarų. Kaip labai mes esame artimi ir surišti — mes, Viešpaties vaikai! Ką reiškia tūkstančiai metų ir tūkstančiai mylių — mes vienas kitą pasiekiamo žodžiu ir širdimi. Ir Tobijas, lyg brolis, ateina paguosti šiandien. Jis kalba kaip tik tai, ko reikia, kad pajėgtume atplėšti mintis nuo sielvarto. "Jis išbarstė jus tarp tautų. Jo nepažįstančių, kad skelbtumėte Jo stebuklus ir pamokytumėte, jog nėra kito visagalinčio Dievo, kaip tik Jis... Jis nuplakė mus už mūsų neteisybes, Jis išgelbės mus savo gailestingumu".

Žinau, kad Jus stebina mano laiško minorinis tonas. Taip paprastai nebūna. Bet aš kelioms dienoms esu atleista nuo darbo, o čia gyventi galima tik su nuolatos pavargusiomis rankomis — tada širdis skamba, tada galvoji, susidarai iliuziją, kad keli daugelio našta. O drauge su poilsiu ateina ir tikrovės nujautimas — esi tokia skurdi, tokia maža šitoje taigų platybėje, kad jų niekadosis neišbrisi, o kalnai tada tokie dideli ir sunkūs, kad gali sugniuždyti visas viltis ir pasitikėjimą. O be to, visi gandai slegia sunkiau už tų kalnų šešėlius. Ar beliks rankų, kurios siūbuos varpus, ar beliks širdžių, kurios mylės Aušros Vartų Motiną? Ar bebus pas ką grįžti? Ak, Tėve, kodėl Viešpats savo maldoje mus išmokė kalbėti tik apie duoną, kodėl Jis nieko nepasakė apie namus? Tėve, prašykit mums namų, tikrų namų, o ne tik padangčių nuo lietaus ir vėjo.

Kur tie namai turėtų būti? Ak, kartais atrodo, kad visai nesvarbu. Atrodo, kad čia, ant skurdžiausios pakrantės, galima būtų pastatyti namelį. Jis niekadosis nebūtų per vargingas ar per mažas, jeigu tik į jį visi susirinktume. Nesijuokite — aš kartais visai rimtai galvoju: kam su baime ir nerimu laukti sunkios dalios? Kodėl laisva valia pačiam nepasirinkti šio kelio? Juk vis tiek visų tokia dalia — esu tikra. Taip sako protas, bet tegul tik pūstelėja vėjas iš anos šalies, tegul tik varpo aidu skambtelėja darbo įrankiai — ir širdis pamiršta viską. Ir visa galia šaukia — namo, Dieve, namo! Ir žinau, kad namai niekur kitur negali būti, kaip tik ten. Ir tada žinau — sugrįšiu, vis tiek sugrįšiu. Ir tikėjimas pasidaro didesnis už logiką.

Nežinau, Tėve, ką dar galėčiau Jums parašyti. Nenorėčiau, kad susidarytumėte klaidingą vaizdą — kad esu išvargusi ir nusiminusi. Ne, taip

nėra. Tai tik nuotaikų tarpeliai. Šiaip esu ta pati, kaip visuomet — pilna jėgų ir energijos. Nepamirštu to, ko gyvenimas išmokė — užsimerkti prieš juodą nežinią ir įdėti savo rankas į Tėvo delnus. Ir dar šio to išmoksi — nesielsoti savimi, savo menkumu. Kažkokia proletariška drąsa savotišku atspalviu nudažė ir santykius su Viešpačiu. Atrodo, kad savo kasdieniniu darbo drabužiu nesivaržyčiau eiti ir į Viešpaties namus. Ir jei paklaustų, kaip aš čia patekau, netylėčiau, bet pasakyčiau: "Aš labai ilgėjau, skubėjau, pavargau; ir jei Tu liepsi išeiti, neberasiu daugiau durų, už kurių lauktų pasigailejimas; juk likai tik Tu!"

Yra dienų — apie nieką daugiau negalvoji, tik apie darbo ir duonos normas. Jauties niekas daugiau, kaip tik darbo įrankis. Ir esti taip, kad net maldai nesurandi nei laiko, nei žodžio. Ir praeini abejinga pro vargą ir nusiminimą. Jautiesi tada, lyg būtum šitų kalnų nuolauža — šalta, šiurkšti ir niekam nereikalinga. Ir net tokiais atvejais išlieka įsitikinimas ir jausmas, kad vis tiek esi Viešpaties vaikas — Jo širdžiai brangesnis už visą žemę, Jo rūpesčiu taip apglobtas, lyg tik tu viena tebūtumei Jo rūpesčio reikalinga. Ir šita taika su savimi yra kažkas nauja man, nes pirmiau buvau linkusi perdėtai analizuoti ir sielotis savo menkumu.

Jums nuobodu, kad tiek daug kalbu apie save. Bet iš to turite spręsti, kaip labai man reikia ko nors daugiau — žodžių, idėjų, visko, ko gaudavau iš Jūsų ir kitų. Suraskite laiko, Jus prisimenu dažnai. Visus dažnai prisimenu, ir tai yra kažkokia atrama.

Viso geriausio, ką Viešpats turi savo rankose, linkiu Jums!

Ona

1949. IV. 2.

ŠEIMA

D. PETRUTYTĖ

MONTESORINIS AUKLĖJIMAS IR JO PRINCIPAI

(Tęsinys)

Montessori metodą galima laikyti aukso viduriu tarp progresyvinio ir tradicinio mokymo būdų. Montessori, suteikdama vaikui laisvę ir pagerbdama jo individualybę, užtikrina mus, kad esminiai mokslo dalykai ir reikalingi bei kultūringi įgūdžiai bus perteikti jaunajai kartai. Ir iš tikrųjų, montessorinėse mokyklose vaikai išmoksta net daugiau, negu programos reikalauja. Montessori mokyklą laikė mokslo židiniu, o ne žinių perteikimo ar socialinio prisitaikymo agentūra. Jos laisvės sąvoka reiškia pasirinkimo galimybę tarp gerai ir moksliskai paruoštų auklėjimo priemonių arba pratimų. Nežiūrint ką vaikas pasirinktų, jo laisvę apriboja medžiagos paskirtis ir jos vartojimo būdas. Pvz. lazdytės gali būti naudojamos ilgio pažinimui, skaičiavimui arba matavimui, bet ne šaudymui ar dar kokiam kitam tikslui.

Vaikų Nameliuose vaiko auklėjimas — ne mokymas — prasideda nuo dvejų su puse metų amžiaus. *Tai pats tinkamiausias laikas įgimtoms vaiko galioms, paruoštoj aplinkoj, atsiskleisti ir normaliai plėtotis.* Priešmokyklinę grupę sudaro įvairaus (2, 3, 4, 5 m.) amžiaus vaikai. Kiekvieno, kad ir pa-

ties jauniausiojo, vaiko individualybė yra pagerbiama ir kartu sudaromos jam kuo geriausios sąlygos ne tik bendrauti su kitais, bet ir *visuomeniškai auklėtis*. Nuo pat jaunų dienų vaikas įpranta tvarkingai veikti, nekliudyti kitiems, nenaikinti ir negadinti daiktų. O svarbiausia — išmoksta, kaip mokytis.

Montessorinėj aplinkoj vaikai dažniausiai dirba individualiai, o ne grupėmis. Tačiau tas vaikas, kuris kliudo kitam, mandagiai, bet griežtai yra įspėjamas. Jei vaikai nori, jie gali dirbti po du ar tris kartu. Tik tuo atveju auklėtoja daboja, kad stipresnieji nenustelbtų silpnesniųjų, užgniauždami jų iniciatyvą bei veiklumą. M. Vaikų Nameliuose nėra nustatytos užsiėmimų tvarkos.

Pagarba ir privatumas kiekvieno vaiko veiklai yra pats svarbiausias dalykas montessorinėj aplinkoj. Visos kitos taisyklės išplaukia iš šito pagrindinio principo. Vaikas jam skirtoj aplinkoj gali savo nuožiūra laisvai judėti iš vietos į vietą, kalbėti, keisti užsiėmimus ar nieko nedaryti. Tačiau šitokia judėjimo ir išsireiškimo laisvė

nėra neribota. Pvz. vaikas negali triukšmingai lakstyti, šūkauoti, rėkauoti, stumdyti kitus vaikus, vartyti daiktus ar baldus. Šalia laisvės klasėje, Montessori suprato ir būtiną tvarkos reiką. Jos metode asmens laisvė nėra absoliuti. *Montesorinė laisvė yra sąlyginė ir ją riboja kitų asmenų teisės bei interesai.*

AUKLĖTOJA – TARPININKĖ TARP VAIKO IR APLINKOS

Visos priemonės yra sudėtos žemoje, lengvai vaikams pasiekiamose, spintutėse arba specialiose lentynose. Vaikas, laisvai pasirinkęs jam patinkamą priemonę, gali su ja dirbti tiek ilgai, kiek tik jis nori. Tačiau pabaigęs pratimą, jis privalo tą priemonę vėl tvarkingai padėti į jos vietą. Kadangi kiekviena priemonė turi savo paskirtį ir tarnauja kuriai nors problemai spręsti, tai ji ir privalo būti vartojama tam, kam yra skirta. Auklėtoja supažindina vaiką su aplinkos taisyklėmis ir prižiūri, kad šioj mažoj bendruomenėj būtų jų laikomasi. Vaikas turi teisę prašyti auklėtojos ar kitų vaikų pagalbos. Todėl montesorinėj aplinkoj labai dažnai matysime, kaip penkmečiai padeda trimečiams ir atvirkščiai. Tai visuomeninio gyvenimo pirmieji kultūriniai žingsniai.

Montesorinė auklėtoja taip pat yra saistoma daugelio taisyklių, kurios atspindi Montessori metodo filosofiją. Ji turi būti nuolanki ir visuomet pasiruošusi patarnauti vaiko energijai. Ji privalo stebėti ir mokėti suprasti vaiko sielos virpesius. Jos kalba turi būti trumpa ir aiški. Ji neprivalo versti vaiko ką nors daryti arba liepti jam mokytis. Tatai turi ateiti iš vaiko. Kai vaikas parodo susidomėjimą kokia nors sritimi, ji privalo jam sumaniai padėti, kad jis galėtų išmokti tai, kuo domisi. Sumani gerai pasiruošusios auk-

lėtojos pagalba veda mažą vaiką žingsnis po žingsnio į savo judesių apvaldymą ir džiaugsmingą žinių įsigijimą.

Daugeliui, tik paviršutiniškai stebint, atrodo, kad montesorinėj aplinkoj vaikui yra leidžiama sauvaliauti ir tenkinti savo užgaidas. Tai stebint atrodo apsirikimas ar nesusipratimas. Čia nėra vietos nei vaiko sauvaliavimui, nei jo užgaidoms. O jei taip atsitinka, kad vaikai, negaudami išmintingo vadovavimo, ima sauvaliauti, triukšmauti, skriausti vieni kitus ir visai nesidomėti protiniu darbu, tai nereikia kaltinti Montessori metodo ar jos filosofijos. Dažniausiai tokiais atvejais tik metodo interpretatorė – auklėtoja buvo pasiklydusi. Be abejo, ji nesuprato arba klaidingai suprato laisvės ir drausmės sąryšį, kuo remiasi visas Montessori metodas. Bandykime atskirti pelus nuo grūdų. Pamatę pelų, nemanykime, kad viskas tik pelai. Pvz. jei vaikas, išbuvęs M. vaikų nameliuose porą metų, išeina iš jų, nemokėdamas pats savęs tvarkingai aptarnauti, nesugebėdamas konstruktyviai namuose užsiimti, nenorėdamas mokytis, tai čia ne vaikas kaltas ir ne metodas, o tik metodo interpretatorė, aiškiai nesupratusi principinių dalykų, kurie paprastai veda vaiką į pažangą, o ne į chaotišką elgseną.

PARUOŠTA APLINKA – VAIKO MOKYTOJA

Dažnai tenka girdėti šitaip keliant klausimą: gerai, vaiko asmenybė ir individualybė yra pagerbiamos; jam leidžiama laisvai rinktis priemones ar pratybas arba ir visai nesirinkti, bet koks užtikrinimas, kad vaiko pasirinkimas bus išmintingas ir jį vedas į pažangą? Gražu kalbėti apie laisvę ir individualybę, bet mes gerai žinome, kad mokymas reikalauja griežtos pro-

gramos ir pamokų, be kurių ir mokymasis yra neįmanomas. Kokią gi programą pateikia Montessori metodas?

Montessori gerai žinojo, kad mažas vaikas negali ir nepajėgia suprasti, ar jam pradėtuju takeliu reikia eiti ar ne; ar jam pradėtąjį pratimą reikia baigti ar ne? Todėl nesvarbu, koks vaiko asmeninis pajėgumas būtų, vis tiek jo pirmasis uždavinys yra apvaldyti savo kūną, kuris reiškiasi judesiais. Kai vaikas pajėgia kontroliuoti ir vertinti savo judesius, tai jis lengvai supranta reikšmę ir svarbą tų vertybių, kurias pateikia mūsų kultūra. Montesoriskai auklėjamas vaikas, t. y. būdamas laisvas, su malonumu išmoka ir rašyti, ir skaityti, ir skaičiuoti iki 6 m. amžiaus. Ir be to, jis jau yra pasiruošęs aukštesniems mokslo dalykams: gamtai, algebrai, geometrijai, geografijai, gramatikai ir sintaksei.

Montessori niekuomet nežiūrėjo į vaiką, kaip į kokį ypatingą tvarinį, turintį grynai įgimtą sugebėjimą įsisavinti mokslo dalykus bei mūsų kultūrą ir galintį išreikšti save dažais ar tepuku. Montessori, priešingai moderniesiems mokytojams, tvirtino, kad vaikas turi ir privalo mokytis, nes nesimokydamas, aišku, nieko neišmoks. Jai sėkmingai pasisėkė išspręsti šį klausimą, surandant, *ką ir kaip* padaryti, kad vaikas norėtų mokytis ir mokydamasis jaustųsi laimingas bei patenkintas. Todėl tuo pačiu metu, kai montesorinėje aplinkoj yra pagerbiama vaiko laisvė, stengiamasi tą laisvę kontroliuoti neprievartiniu būdu, nukreipiant ją teigiama ir kūrybine linkme. Tačiau, kaip tai daroma, nepažeidžiant vaiko laisvumo, yra metodologinis klausimas.

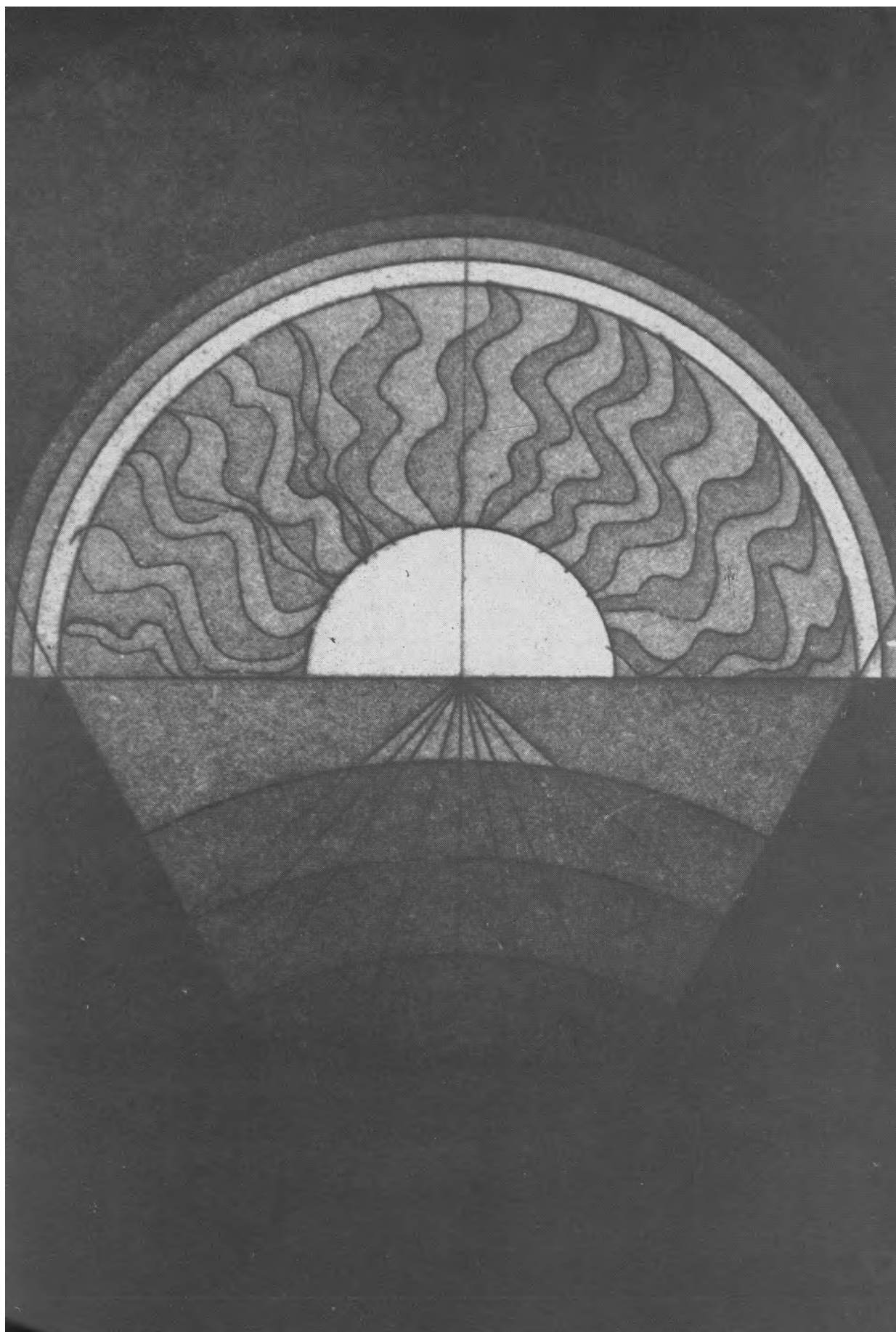
Montesorinė klasė — tai miniatiūra to plačiojo pasaulio, į kurį jis ruošiamas įžengti. Visos priemonės yra tikros (daugiausia lūžtamos ir dūžtamos),

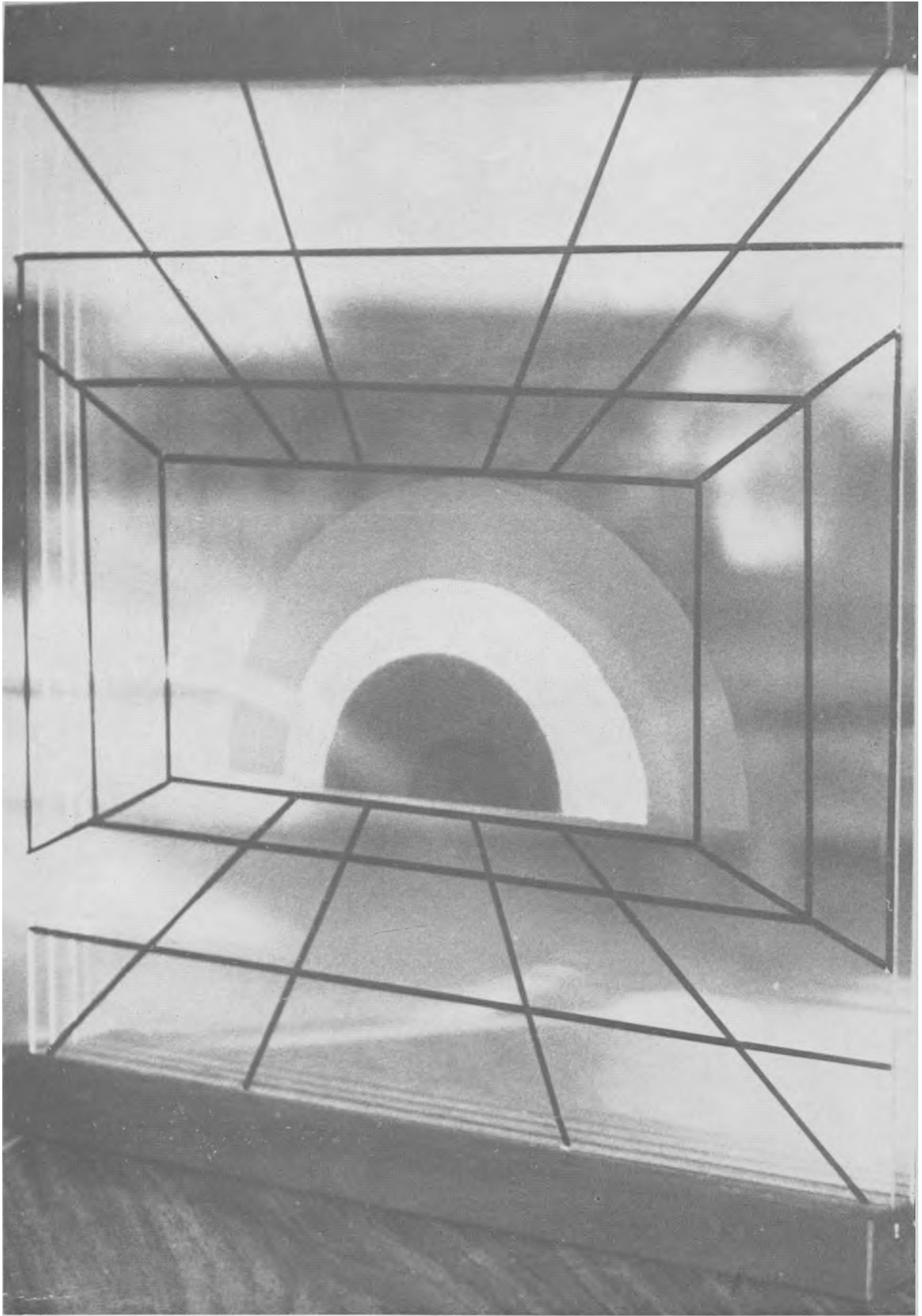
tinkamos vaiko naudojimui. Mokslo priemonės, baldai ir įrankiai atitinka mažo vaiko psichofizinius poreikius. Tai viena iš esminių priežasčių, kodėl vaikai jas mėgsta ir mielai naudoja, visai nejausdami, kad mokosi ir yra mokomi. "Daiktai yra pirmieji ir geriausieji vaiko mokytojai", sako Montessori. Pratimai, kurie vaiką domina, yra suskaldomi į sudėtinės dalis ir palaipsniui vaikui pristatomi. Visa tai ne tik priimtina vaiko protui, bet ir skatina jį veikti, kartojant tą patį pratimą vėl ir vėl, kol pasiekiamas tikslas — kol išmokstama.

Gražiai, tiksliai ir estetiškai pagamintos auklėjimo priemonės ypatingai lengvai sudomina vaiką, tartum pririšdamos prie savęs jo lakų dėmesį. Montesorinės saviuoklos ir saviskatos priemonės priešmokyklinio amžiaus vaikams yra tokio pat svarbumo, kaip Skinnerio ir Pressio (Pressey) mokomosios mašinos mokyklinio amžiaus vaikams. Autoritetai pripažįsta, kad Montessori jau anais laikais pranoko vėliausias mokymo ir mokymosi sąvokas ir teorijas. Šiuolaikiniai garsieji mokymo teorijų skleidėjai sutinka, kad Montessori samprata tuo klausimu ir šiandien ne tik nėra pasenusi, bet dar daugumui žmonių per naują, kad ją galima būtų efektingai praktiškai panaudoti.

Stalai, kėdės ir kiti baldai bei įrankiai montesorinėje aplinkoje yra maži, atitinką vaiko ūgį ir pajėgumą, tačiau alfabeto raidės bei skaitmenys, pateikiami vaikui, yra dideli. Fiziškoji aplinkos dalis yra priderinta prie mažo vaiko ūgio, kai tuo tarpu simboliai, kurie tarnauja besivystančioms vaiko jauslėms, yra padidinti. Mokslo dalykai, kuriuos vaikas privalo išmokti, yra pristatomi stambiais pavidalais, bet paprasta ir aiškia forma.

(B. d.)

JAUNIMAS

Klausimai jaunimui

Norime suaktyvinti šį jaunimui skirtą skyrių. Redakcijon šiais metais yra pakviesta jauna studentė Eglė Juodvalkytė, kuri padės organizuoti jaunimo pasitarimus, diskusijas ir konferencijas. Iš tų jaunimo diskusijų galės gimiť įdomių straipsnių. Pradžiai čia norime visiems jaunesiems skaitytojams pateikti keletą klausimų, į kuriuos laukiame atsakymų. Nėra reikalo atsakyti į visus klausimus, galima pasirinkti tik įdomesnius.

1. Ką gero ir ką blogo atnešė II Vatikano Susirinkimas?

2. Kaip trumpai charakterizuotum dabartinio jaunimo religiją? Ką jie tiki, ko netiki, kaip jie stengiasi išreikšti savo religiją?

3. Ar ekumeninis sąjūdis (bendravimas su kitomis tikybomis) yra naudingas? Ką reikėtų keisti? Kaip jį pagyvinti?

4. Dabar jau kiekvienas turi draugų ar draugių, sukūrusių mišrias šeimas. Ką rodo praktika? Ar yra nesklandumų? Iš kur jie kyla, jeigu yra?

5. Palyginti gana daug jaunų šeimų dabar skiriasi. Dėl ko?

DALIA RĖKLYTE - ALEKNIENĖ

Dailininkė Dalia Marija Rėklytė-Alekniėnė, dr. Vytauto ir Vilmos Rėklių dukra, gimė Suvalkijos širdy – Marijampolėje 1944 m. gegužės mėn. 17 d. Į Ameriką atvažiavo 1950 m. Gimnazijoje buvo uoli skautė ir dalyvavo Jaunimo Centro tautinių šokių grupėje. 1968 m. Čikagos Meno Instituto mokykloje įsigijo bakalaurų laipsnį (B.S.A.). Dabar toje pat mokykloje ruošiasi magistro laipsniui (M.F.A.)

Praėjusiais metais Dalia ištekėjo už dr. Vito Alekno. Ji yra jau dalyvavusi daugelyje meno parodų. Du kartu dalyvavo Čikagos Čiurlionio Galerijoje suruoštose parodose: 1968 m. – Lietuvos Nepriklausomybės 50 m. sukakties proga suruoštoje parodoje, o 1969 m.

– Jaunųjų Lietuvių Menininkų Klubų parodoje, kur laimėjo I vietą už grafiką. Daug kartų yra dalyvavusi Čikagos Meno Instituto mokyklos parodose. Taip pat dar dalyvavo Old Town Art Center ir Rosner Galerijos parodose. Rosner Galerijos parodoje 1970 m. laimėjo I vietą.

Dalia yra mokytojavusi Čikagos Meno Instituto mokykloje 1968-1969 m.

– dėstė vario raižinių (etching) meną. Dabar ji dar studijuoja ir fotografijos meną.

Nuo šių metų pradžios Dalia Rėklytė-Alekniėnė įeina į "Laiškų Lietuviams" redakcinį kolektyvą – rūpinasi žurnalo menine išvaizda. Šis numeris yra iliustruotas jos darbų nuotraukomis.

6. Ar vyresniosios ir jaunesniosios kartos pažiūros į lytinę sritį (į seksą) yra vienodos, ar skirtingos? Jei skirtingos, kuo skiriasi?

7. Kaip žiūri į narkotikų vartojimą? Kas jaunimą paskatina pradėti vartoti narkotikus, rūkyti ir gerti?

8. Kaip žiūri į studentijos riaušes: kokios jų priežastys, koks tikslas, ar vartojamos teisingos priemonės?

9. Mėgink duoti receptą rasiniam klausimui išspręsti.

10. Ar išeivijos lietuviams reikalingos partijos?

11. Kaip žiūri į vyresniųjų ginčus

dėl bendravimo su atvykstančiais iš Lietuvos mūsų tautiečiais? Ar manai, kad tie ginčai nuolat aštrės, ar pamažu švelnės? Kaip juos sušvelninti?

12. Kokius kitus klausimus siūlytum spręsti "Laiškuose Lietuviams"?

Šia proga dar norime pakviesti visą lietuviškąjį jaunimą dalyvauti "Laiškų Lietuviams" paskelbtame konkurse. Konkurso tema: "Jaunimas dabarty ir ateity". Plačiau apie šį konkursą buvo rašyta "L. L." vasario mėn. numeryje, bet yra skelbimas ir šiame numeryje.

Redakcija

BALTOSIOS LELIJOS

VANDA FRANKIENĖ - VAITKEVIČIENĖ

Buvo pavasaris. Žydėjo medžiai ir krūmai, o pievose — gėlių gėlelės. Skaisti saulė šildė ir gaivino visą gamtą. Ne tik laukuose, bet ir miestuose žmonės džiaugėsi pavasariu. Visi, kas tik gyvas, skubėjo į orą: suaugę vaikaiščiojo miesto gatvėmis, darbininkai ir namų statytojai dirbo be kepurų ir be šiltų drabužių. Vaikai, kaip žali žirniai, išsibarstė į gatves ir laimingi žaidė, bėginėjo, šūkavo... O padangėje čireno vyturys.

Vilniaus mieste, prie pat gražiosios Katedros bažnyčios, pasistačiusi dvi pintinėles, pilnas įvairiausių lauko gėlių, Elzytė jas pardavinėjo. Ji labai nedrąsiai kalbino kiekviena praeivį, rodydama gėlių puokštę:

— Gal gėlyčių nupirksit? Prašom pirkti gėles! Čia žibutės, ramunės, pakalnutės! Už pinigėlį buketukasi Prašom pirkti!...

Vienas kitas praeivis pirkto, kai kurios ponios nusipirkusios segėsi prie

dailių suknelių. Tačiau daugelis ėjo, skubėjo ir nekreipė jokio dėmesio į mergaitę ir jos gėles. O, kad jie žinotų, kaip jai svarbu užsidirbti pinigų, kaip svarbu!... Gal jie visi tada pirktų?!... Gal?!...

Gatve bėgo keli berniukai. Jie stumdėsi, šokinėjo ir dairėsi aplinkui. Vienas jau didokas, pasišiaušusiais plaukais, šlakuotu veidu, pamatė gėlių pardavėją Elzytę ir išgirdo jos balsą:

— Prašom pirkti gėles. Gal gėlių buketuką?!... Žibutės, ramunės, pakalnutės! Už pinigėlį buketukas!

Prišoko vaikėzas prie Elzytės ir sušuko, ją pamėgdžiodamas:

— Prašom pirkti gėles! Už pinigėlį buketukas! Aš nupirksiu, — sušuko jis ir spyrė koja gėlių krepšelį. Visos gėlės pabiro, o visi kiti jo draugai ėmė mindžioti, trypti gėles. Sulaužė pintinėles, sunaikino visus žiedus ir nubėgo juokdamiesi, patenkinti, vis dar šaukdami:

— Prašom pirkti gėles! Už pinigėlių buketukas!...

Išsigandusi ir labai nusiminusi mergaitė ėmė gailiai verkti. Priglaudė galvą prie Katedros sienos ir kukčiojo, verkė, raudėjo. Kad tie negeri vaikai žinotų, kaip jai buvo svarbu užsidirbti pinigų, kaip būtina, kaip reikalinga!... Tėveliai neturtingi, ten už miesto, prie laukų jų maža trobelė. Troboje dar šeši maži vaikai — Elzytės broliai ir seserys, ir visada trūksta duonos, o ypač žiemą, nes tada neturi darbo tėtė. Ji — pati vyriausioji, ji pasiryžo padėti tėveliams, kad niekados nepritrūktų duonelės. Dabar gėles pardavinėjo, paskui iš miško žemuoges, o po to — avietes, mėlynės ir grybus. Užsidirbs pinigų, ir bus duonos, o gal ir pyrago. O kitamet gal ir batelius nusipirks... Taip ji svajojo, ir, tik pradėjus uždarbiauti, ją nuskriaudė vaikai. Staiga ji nusišluostė ašaras ir sugalvojo bėgti vėl į pievą naujų gėlių prisiskinti. Pasižiūrėjo į savo basas kojas, tokias paraudusias ir pavargusias, o pievos — tolokai už miesto. Reikia pirma pasilsėti, pagalvojo. Susirinko sulaužytas pintinėles ir nuliūdusi atsisto ant bažnyčios laiptų.

Staiga atsidarė bažnyčios durys ir pasirodė nedidelis berniukas. Abiejose rankose jis laikė po pintinėle, pilną žydinčių ir nepaprastai kvepiančių baltų lelijų. Jis prisiartinio prie Elzytės ir maloniai ją prakalbino:

— Mačiau, kaip tave nuskriaudė išdykėliai berniukai. Girdėjau, kaip verkei. Noriu tau padėti. Imk, Elzyte, mano užaugintas lelijas. Užtikrinu, kad jas parduosi! — Tai taręs, padavė nustebusiai mergaitei pintinėles su lelijomis. Nespėjo Elzytė padėkoti, kai jis, tas nepažįstamas gerasis berniukas, kažin kaip pasidarė šviesus, kaip angelas. Virš jo galvos buvo karališ-

koji karūna ir baltutis, auksu papuoštas apsiaustas dengė jo pečius. Už valandėlės jis, meiliai šypsodamasis, pradingo už bažnyčios durų.

Elzytė patrynė akis abiem rankom, nes pagalvojo, kad buvo užmigusi, kad tai tebuvo gražus sapnas. Tačiau prieš ją stovėjo dvi pintinėles, pilnos gražiausių baltų lelijų. Ir aplinkui kvepėjo nepaprasti žiedai. Ji buvo nustebusi ir pradžiugusi. Dar mergaitė nespėjo nulipti nuo laiptelių, kai vienas pro šalį einęs ponas sušuko:

— Kokie puikūs žiedai! Mergaite, parduok man porą lelijų!

Elzytė padavė jam du žiedus. Šis davė jai auksinį pinigą ir nuskubėjo tolyn. Vos spėjo Elzytė rinkti pinigus. Apspito ją moterys ir vaikai, ir visi norėjo nors po vieną žiedą nusipirkti, nes lelijos buvo nepaprastai baltos, kvepiančios ir gražios. Bematant neliuko lelijų žiedų. Abi pintinėles buvo tuščios, o Elzytės drobinės prijuostės kišenė buvo pilna pinigų. Mergaitė džiaugėsi ir pasijuto nepaprastai laiminga. Ji panorio padėkoti gerajam berniukui ir netgi su juo pasidalinti uždirbtais pinigais. Tik nuostabu, kad jis buvo pradžioje paprastas berniukas, o paskui — toks gražus karalaitis!

Skubiai pasiėmė tuščias pintinėles ir, pravėrusi sunkiąsias bažnyčios duris, įėjo vidun. Juk ji matė, kaip jis į bažnyčią nuėjo!

Įėjusi apsidairė, ieškodama gerojo berniuko, bet kaip nustebo: bažnyčia buvo tuštutėlė — niekur jo nesimatė. Tik viename suole sėdėjo senas vienuolis ir meldėsi. Nusiminė mergaitė, nežinodama, kur jį surasti. Staiga ji pamatė šoniniame altoriuje statulėlę. Ten stovėjo jaunutis berniukas, karaličio rūbais pasipuošęs; ant galvos turėjo karūną, o rankoje laikė baltą leliją. Jis meiliai žiūrėjo į ją šypsodamasis. Elzytė atpažino jį. Taip, tikrai,

tai jis! Parpuolė ant kelių, garsiai dėkodama:

— Ačiū, šventasis vaikelį, ačiū! Tu, tikrai tu man pasirodei! Tu davei man lelijų ir man padėjai!...

Tuo metu priėjo prie klūpančios mergaitės senukas vienuolis ir tarė:

— Tai šventasis karalaitis Kazimieras — beturčių globėjas. O va, ten pažvelk, mergaite, — parodė virš altoriaus sidabrinį karstą. — Ten jis ilsisi miręs.

Papasakojo Elzytė vienuoliui savo įvykį ir parodė, kiek gavo pinigų už parduotas iš šventojo karalaičio gautas gėles. O kai norėjo parodyti tuš-

čias gėlių pintinėles, jų neberado — jos buvo pradingusios.

Ir nuostabu: nuo to laiko Elzytei ir jos broliukams bei sesutėms niekados duonos nepritrūko, o tėtei nebepitrūko darbo.

Visą gyvenimą Elzytė meldėsi ir garbino šventąjį karalaitį.

Garbina ir myli jį visi lietuviai. Jis yra Lietuvos jaunimo globėjas. Šviečia jo geroji siela virš gražiausiojo Gedimino įkurto Vilniaus miesto, kaip šviečia skaisčioji žvaigždė dangaus mėlynėje.

(Iš spaudai ruošiamos knygos "Užburtos kanklės")

idėjos ir žmonės

“LITUANUS” ŽURNALO LIKIMAS

A. PETRAITIS

(Jo 15 m. sukakties proga)

Mūsų laikraščių bei žurnalų būklė ne gerėja, o blogėja, ypač žurnalų. Daugumas jų iš prenumeratų neišsiverčia, tad reikalingi finansinės paramos iš šalies. Darosi kaskart sunkiau susirasti ir bendradarbių. Rezultatas — žurnalas vėluoja ir turinys negerėja.

Atrodo, kad sunki *Lituanus* žurnalo padėtis, nors jis jau mini 15 m. sukaktį. Vienintelio lietuvių žurnalo anglų kalba būklė turėtų, rodos, būti gera, nes per tą laiką jau priaugo nemažas skaičius jaunų intelektualų, mokančių angliškai rašyti ir atsistojusių ant savų kojų. O vis dėlto taip nėra. Pastaruoju metu žurnalas tiek vėluoja ir tenkinasi tokia medžiaga, kad kai kuriuos numerius vargu ir žurnalu galima bevardinti.

Kas yra žurnalas? Paprastai tai yra periodinis leidinys, kuriame šalia mokslo bei meno straipsnių ar kūrinių skiriama vietos ir aktualiai apžvalgai — informacijai apie svarbius įvykius, recenzijoms ir kt. Iš tikrųjų be aktualios, su laiku susijusios apžvalgos žurnalas būtų nebe žurnalas, ir tuo atveju jo periodiškumas nustotų prasmės. Kai žurnalo numeriai užpildomi vien meno kūriniais ar filosofiniais straipsniais, žurnalas pavirsta chrestomatija ar straipsnių rinkiniu. *Lituanus* pastaruoju metu kai kuriais numeriais kaip tik ir pasirodė tokiais straipsnių rinkiniais ar meno kūrinii leidiniais.

Kodėl taip atsitinka, šio rašinio autoriui nėra konkrečiai žinoma, bet tenka manyti, kad redakcija pritrūksta tokios medžiagos, kokios ji norėtų turėti, ir tokiu atveju deda, ką turi. Medžiagos keturiems numeriams per metus aplamai neturėtų pritrūkti. Atrodo, kad nesiseka ją suorganizuoti, ir tos nesėkmės viena iš pagrindinių priežasčių, tur būt, bus ta, kad per dažnai keičiasi redaktoriai. Per tą keliolika metų ir redaktorių buvo keliolika. Pradedant 1964 metais, kai žurnalas pradėjo eiti knygos formato, iki 1969 m. pabaigos pastovus redaktorius tėra buvęs vienas dr. Tomas Remeikis. Kitą redakcijoj dirbo po porą metų, po metus ar dar trumpiau. Suprantama, kad tai negalėjo neatsiliepti žurnalo pasirodymo reguliarumui bei jo pobūdžio vienodumui. Tai rodo, pavyzdžiui, faktas, kad 1967 m. kiekvienas numeris turi kitokį puslapių skaičių — nuo 64 iki 96.

Antras, tur būt, nemažiau reikšmingas veiksnys yra leidėjai. Pradžioje jais buvo Lietuvių Studentų Sąjunga, o vėliau, nuo 1964 metų, speciali *Lituanus* fundacija, į kurią narius skiria Studentų Sąjunga. Taip bent informavo *Draugas* (1970. 1. 17). Tačiau mūsų visuomenei nėra žinoma, kaip Studentų Sąjunga sudaro tą fundaciją — renka ar skiria ir jei skiria, tai kas skiria

fundacijos narius — valdyba ar gal pirmininkas ir koku pagrindu, kuriam laikui ir t. t. Bet turint galvoj, kad dabar Studentų Sąjunga vos vegetuoja, kad ji egzistuoja daugiau popieriuje, negu realybėje, kyla rimta abejonė, ar ji yra kompetentinga tokią fundaciją sudarinėti. Ten pat *Drauge* pažymi, kad "paskiri Fundacijos nariai veikia visai savarankiškai, be priklausomybės studentų sąjungai". Vadinas, tie fundacijos nariai yra pilni žurnalo savininkai ar šeimininkai. Jie lemia žurnalo turinį ir pobūdį, ar bent gali lemti, jie ir redaktorius parenka. Bet mūsų visuomenei taip pat neteko girdėti, kad toji fundacija būtų kada paskebusi savo pažiūras į tai, koks žurnalas turėtų būti, kam jis taikomas, ko juo turi būti siekiama ir t. t. Žodžiu, nieko daugiau nežinome, negu yra viršely parašyta, kad žurnalas skelbia straipsnius, liečiančius Baltijos valstybes, ypač Lietuvą. Taip pat jie neskelbia, kaip sudaroma redakcija. Tik pastaruoju metu tas reikalas pradėjo aiškėti. *Lituanus* reikalų vedėjas Jonas Kučėnas šitaip paaiškino: "Su Tomu (Remeikiu) iškilo nesusipratimas, kai buvo planuojama sportininkų kelionė į Lietuvą. Dauguma *Lituanus* leidėjų su Tomo nuomone nesutiko. Tomas iš redakcijos turėjo pasitraukti" (*Ateitis*, 1969, Nr. 9). Vadinas, redaktoriai parenkami ne pagal jų sugebėjimus redaguoti, o pagal jų politines pažiūras kuriuo nors klausimu. Redaktorius gali būti geriausias, bet jei jis nebus leidėjų "partijos" žmogus, jei jo pažiūros nesiderins su leidėjų pažiūromis, jis negalės būti redaktorium. Bet su šitokia diskriminacija leidėjai atsistoja ant labai slidaus kelio, ant subjektyvaus partinio kelio, ir dėl to rizikuoja netekti ne tik kai kurių galinčių redaguoti žmonių, bet taip pat ir žurnalo bendradarbių ir skaitytojų. Šitoks nu-

sistatymas negali išeiti žurnalui į sveikatą.

Kalbant apie žurnalo pobūdį, mums atrodo, kad jis, išskyrus gal vieną kitą numerį, aplamai išsilaikė pakankamai gerame, akademiniame lygyje. Kaip sektinas pavyzdys galėtų būti kad ir 1968 m. numeriai, redaguoti profesorių A. C. Matulio, T. Remeikio, A. Sužiedėlio ir Br. Vaškelio. Yra betgi gundymų jo lygį ar pobūdį keisti. Štai, pavyzdžiui, *I Laisvę* žurnalas (1968, Nr. 44) rašė, kad "šiuometinis *Lituanus* žurnalo turinys, atrodo, be vargo galėtų būti aprobuojamas Lietuvos okupanto". To paties autoriaus nuomone, tik "kartkartėmis vienas ar kitas numeris darė neblogą įspūdį". Vadinas, visi kiti blogi. *I Laisvę* bendradarbis norėtų, kad "žurnalas turėtų būti skiriamas vidutinio išsilavinimo asmeniui", nes tokie esą valdo JAV-es, Angliją, Kanadą, Australiją ir kitus angliškai kalbančius kraštus. Straipsnio autorius su džiaugsmu sutiko žinią, kad *Lituanus* redaguos dr. A. Klimas ir dr. K. Skrupskelis, matyt galvodamas, kad jie sugebės žurnalą pritaikyti "vidutinio išsilavinimo asmeniui". Tačiau iš pirmo jų suredaguoto numerio atrodo, kad žurnalas taikomas bene dar žemesnio išsilavinimo žmonėms, kad norima jį pakreipti pigios propagandos keliu. Kuone visas numeris skirtas partizaninei temai. Pagrindinis straipsnis perspausdintas iš V. Vardžio knygos, kuri amerikiečiams jau geriau žinoma, negu pats *Lituanus*. Kai kurie kiti straipsneliai menki, ypač apgailėtina informacija apie Lietuvos miestus (88 p.), kuri visai pase-nusi. Viršelis su vyčiu, Gedimino stulpais ir miestų herbais yra toks, kuris, anot *Draugo*, tikėtų nebent pradžios mokyklos vadovėliui ar sąsiuviniiui. Tie patys dalykai dar rodomi ir 90 puslapy. Žodžiu, tai pavyzdys, kaip

neriektų redaguoti. Antro numerio medžiaga geresnė, bet tai, deja, nėra jau žurnalas, o ištraukų iš A. Maceinos ir J. Girniaus knygų rinkinys su įvadinėmis pastabomis, kuriose kažkodėl kalbama ne tik apie Maceiną ir Girnį, bet ir apie Šalkauskį, Šilkarskį ir Sezemaną. Tai rodo, kad 1969 metų *Lituanus* neišsilaikė 1968 m. lygyje ir gerokai smuko. Tuo gal yra patenkinti "vidutinio išsilavinimo" lietuviai, bet vargu bus patenkinti akademiniai amerikiečių sluoksniai, kuriems *Lituanus* buvo taikomas ir kuriems jis turėtų būti taikomas. Atrodo, kad nauja kryptimi suka nauja žurnalo redakcija. Redaktorius dr. A. Klimas yra labai gerų norų vyras, bet jo propagandos supratimas daug kam atrodo gana primityvus. Iš jo ligšiolinių pasireiškimų atrodo, kad geriausia propaganda bus, jei išsijuosės girsi lietuvius ir visa, kas lietuviška, ir kuo smarkiausiai smerksi priešus bei jų nedorybes ar tik tariamas nedorybes. Tai rodo jo ieškojimas priešų, kur jų nėra (baltų-slavų prokalbės šalininkų tarpe), ar skelbimas tokių dalykų, į kuriuos negalima rimtai žiūrėti. Turime galvoj jo straipsnelį viename žurnale, kur jis lietuvių kalbą siūlo kaip kandidatę į tarptautinę kalbą (šalia anglų kalbos). Todėl ir suprantama darosi redakcijos pastaba: "don't take him entirely seriously here". Su šitokia propaganda vargu toli nueisi, nes iš tikrųjų akademiniuose sluoksniuose geriausia

propaganda yra ta, kurioje nėra propagandos. Kitaip sakant, geriausiai lietuvių reikalui pasitarnauja grynas mokslas, akademinis dalyko pristatymas, o ne pigus reklamavimas. Lietuva ir lietuviai, jų teisinga byla yra bent akademiniuose sluoksniuose gerai žinomi dalykai, ir dėl to nėra reikalo, kalbant apie tai, griebtis pigios propagandos, kuri daugiau kenkia nei padeda.

Nėra girtinas ir dažnas žurnalo viršelio išvaizdos kaitaliojimas. Visai neblogas buvo viršelis 1967-68 metais su miniatiuriniu Baltijos valstybių žemėlapiu ir įrašu, paaiškinančiu, kas tai yra *Lituanus*. Tokį numerį paėmus į rankas, tuoj matyti, apie ką čia rašoma. Nuolatinis paįšymas viršely šimtus kartų matytų smūtkelių, kryžių ir panašių ornamentų žurnalą gerokai nupigina.

Po visų šių pastabų reiktų padaryti išvadas. Jos galėtų būti tokios. Žurnalui reiktų atsakingesnės leidyklos-firmos, kuri bandytų sudaryti ir pastovesnę redakciją. Atsakingesnė leidykla sudarytų tvirtesnę finansinę pagrindą, o pastovesnė redakcija galėtų sudaryti aiškesnę planą ateičiai ir užtikrinti reguliarnesnę žurnalo eimą. L. Dambriūnas *Akiračiuose* (1968, Nr. 4) kėlė mintį, kad *Lituanus* žurnalą, gal būt, galėtų pasiimti savo globon dabar jau organizuojama Pasaulio Lietuvių Mokslo Draugija. Iš tikrųjų tai būtų, gal būt, vienintelė racionali išeitis.

Prasidėjus tarpplanetiniam susisiekimui, tegu kol kas tik tarp žemės ir mėnulio, atrodo, ir Dievo buvimo įrodinėjimai turėtų pereiti visai kiton plotmėn. Ne būtinai elektroninės skaičiavimo mašinos, įvairūs kompiuteriai, Žmogaus proto ir rankų kūriniai turėtų padėti žmogui artėti prie savo Kūrėjo, bet, kai žmogaus akims atsivėrė iki šiol nepasiekiami erdvių horizontai, kažkaip arčiau pradedi just ir Dievą, kurio sukurtos erdvės tiesiog stebina ir svaigina žmogiškąjį protą savo neaprepiama platybe, savo didingumu, visuotinumu ir nuostabiu tikslumu.

Štai dabar ne tik eiliniams pamoklininkams, bet ir išprususiems teologams atsivėrė visai naujos galimybės liudyti ir skelbti Dievo buvimą, nes bet kuriai antireliginei kovai bus vis sunkiau rasti argumentų prieš Dievo buvimą. Tikrai gaila to sovietinio kosmonauto, kuris, tik pasiekęs tolimųjų dausų patį pakraštį, autoritetingai paneigė Dievo buvimą. O juk Jo būta ten pat, šalia...

Kad sovietinė ateistinė propaganda yra nevalyva ir kartais visiškai juokinga, bene geriausiai įrodė jų kosmonautų skrydis į dausas. Pasisekus pasiekti numatytąją orbitą ir pradėjus sovietiniam erdvių laivui plaukti aplink žemę, vienas jų pilotų per radiją autoritetingai sušuko: "Esu dausose, bet čia neradau ir nematau jokio Dievo!" Galimas dalykas, kad ir sovietų antireliginė propaganda pastebėjo to pareiškimo absurdiškumą ir jo, regis, nebenaudoja savajai antitikybinei akcijai. Žinoma, toks naivus pareiškimas iš raudonojo kosmonauto lūpų nesun-

kiai gali prajuokinti pradžios mokyklos mokinuką, o ką jau bekalbėti apie suaugusį ir galintį bent kiek plačiau protauti žmogų. Kiekvienu atveju tas "Dievo nesuradimas dausose" neduoda jokios garbės šiaip gal ir labai mokytam pareiškimo autoriui, nes yra per daug naivus, tiesiog absurdiškas ir jau jokių būdu nepagrįstas bet kuriuo moksliniu metodu. Bet tai jau sovietų dalykas. Visais laikais būta atvirų ir nieko nematančių akių ir visiškai sveikų, bet nieko negirdinčių ausų...

Tuo tarpu, visa eilė amerikinių astronautų, turėjusių progą pasiekti dausas, priešingai, kaip tik nevengė viešai pademonstruoti ir išpažinti Visatos Kūrėjo buvimo. Juk ir pirmieji amerikiečiai astronautai, pasiekę mėnulio orbitą ir joje skrieję, nerado nieko kito pirmiausia per radiją perduoti žemei, kaip skaitymą iš šv. Rašto, kalbantį apie pasaulio sutvėrimą. Tai buvo pirmosios žmonių akys, galėjusios stebėti iš ketvirčio milijono mylių atstumo savąją mažąją planetą, kabančią nesi- baigiančioje erdvių platybėje. Ir tos akys, ir tie protai neskubėjo paneigti Dievo buvimo, bet, priešingai, liudijo, kad turi būti visatos Tvėrėjas, Kūrėjas, Tvarkytojas, kuris nuostabiu tikslumu tvarko visatą, planetas, kometas, žvaigždes. Jis yra vienas, tikras, neabejotinas, aiškus, neginčijamas. Gal vieniems tai bus Dievas, kitiems Absoliutinė Jėga, Centrinė Ašis, kitiems Pradžia ir Pabaiga, dar kitiems Nesi- baigiantis Visuotinumumas, Didžioji Meilė, bet kiekvienu atveju visi siūlai veda į tą tašką, kurį žmogaus protas vadiną *D i e v u*.

GIMTASIS ŽODIS

VISO AR IŠ VISO?

Lietuvių kalboje, norint nusakyti visą skaičių, visą sumą, vartojamasrieveiksmis iš viso, pvz.: Gavau iš viso dešimt laiškų. Susirinko iš viso šimtas asmenų.

Statistiniuose leidiniuose, kanceliariiniuose dokumentuose ir periodinėje spaudoje labai dažnai šaliarieveiksmio iš viso vartojamas viso, pvz.: Maistui išleista 100 dol., šviesai — 5 dol., kurui — 10 dol., viso (=iš viso) išleista 115 dol. Lietuvių kalbos kilmininko linksnis vienas nėra linkęsrieveiksmėti. Dažniausiai šis linksnisrieveiksmėja su prielinksniais, pvz.: be galo, iš tiesų, iš lėto, arba su kito žodžio kilmininku, pvz.: Kiek viso gero (labo) gauni įplaukų? Vadinas, žodis visorieveiksmine reikšme neturėtų būti vartojamas.

MOKO, O NE MOKINA

Mūsų tarmėne labai dažnai yra vartojamas veiksmažodis mokintis. Ši veiksmažodžio forma taip yra mūsų šnekamojoje kalboje paplitusi, kad net ir lituanistinių mokyklų mokytojai nuolat sako: Tautinius šokius mokina (= moko) panelė Jonaitytė. Petras labai gerai mokinasi (= mokosi). Bendrinėje kalboje sakome: mokytojas, mokytoja. O juk reikėtų sakyti mokintistis. Tačiau taip nesakykime ir to nevartokime. Bendrinėje kalboje te vartotinas veiksmažodis mokyti, mokytis. Tad taip pat sakytina: mokytojas moko, mokinys mokosi ir pan.

JUNGTUKŲ BEI IR JOG VARTOJIMAS

Mūsų šnekamojoje kalboje jungtukai bei ir jog nėra dažnai vartojami, kai kuriose tarmėse jie visai nežinomi. Be jų galėtume apsieiti ir literatūrinėje kalboje, bet kartais jie gali būti labai naudingi jungtuko ir bei jungtuko kad pakaitalai.

J. Balčikonio redaguotame "Dabartinės lietuvių kalbos žodyne" sakoma, kad jungtukas bei vartojamas artimesnėms sąvokoms jungti, pvz.: tėvas bei motina, diena bei naktis ir pan. Taip jį vartojo ir J. Jablonskis. Jungtukas bei, gerai pavartotas, gali labai pataisyti sakinio stilių, jis padeda išvengti kartais labai dažno jungtuko ir pasikartojimo. Stiliaus reikalui jungtukas bei jau ir senųjų mūsų rašytojų buvo kaitaliojamas su jungtuku ir. Pvz.: Nemylėkimės žodžiais bei liežuviu tiekiai, bet darbu ir tiesa (M. Daukša). Bet ir bitins jau šeimyną savo pabudint ir prie darbo siųst bei ką pelnyt n' užsimiršo (K. Donelaitis).

Jungtukas bei labai tinka vartoti ir tada, kai norima sugrupuoti sąvokas, pvz.: Ten susirinko daug vyrų bei moterų ir berniukų bei mergaičių. Čia yra sugrupuoti vyrai su moterimis ir berniukai su mergaitėmis, bet jeigu nenorėtume sugrupuoti, o tik visus išskaičiuoti, tai šį sakinį taip pasakytume: Ten susirinko daug vyrų, moterų, berniukų ir mergaičių.

Jungtukas jog kartais gali būti vartojamas vietoj jungtuko kad, o jungtukas kad visuomet gali būti vartojamas

vietoj jungtuko *jog*. Jungtuką *jog* galima vartoti papildinio ir veiksnio šalutiniams sakiniams prijungti. Pvz.: *Dabai apsisakiau visai giminei, jog niekuomet iš savo krašto nevažiuosiu* (J. Jablonskis). *Matai pati, jog aptekome darbais* (Žemaitė). *Žinau, jog tu mane myli. Atsitiko, jog moteriškė apako* (J. Jabl.).

Taip pat jungtuką *jog*, vietoj *kad*, galima vartoti išeities reikšmę turintiems šalutiniams sakiniams prijungti: *Žalčio dantys tokie smulkučiai, jog negalėtų jais nė įdrėksti žmogui* (J. Jabl.). *Motina taip sušuko, jog ir kaimynai išgirdo* (Žem.). *Taip išdėjo, taip išdirbo, jog šuva mėsos neėstų* (J. Jabl.).

Niekada negalima vartoti jungtuko *jog*, jungiant šalutinius tikslo aplinkybės sakinius, čia turi būti pavartotas tik jungtukas *kad* arba senybinis *idant*. Todėl yra taisytni tokie sakiniai: *Manau, kad vaikas prašo tėvą pinigų, jog (–kad) galėtų nusipirkti saldinių*. *Girdėjau, kad tėvas uždraudė sūnui važinėti automobiliu, jog (= kad) išvengtų nelaimių*. Norint šiuose sakiniuose išvengti du kartu pasikartojančio *kad*, galima vartoti *jog*, vietoje pirmojo *kad*. Būtų teisinga taip pasakyti: *Manau, jog vaikas prašo tėvą pinigų, kad galėtų nusipirkti saldinių*. *Girdėjau, jog tėvas uždraudė sūnui važinėti automobiliu, kad išvengtų nelaimių*.

GIAR O?

Lietuvių kalboje *gi* yra ne jungtukas, bet pabrėžiamoji dalelytė. Kartais sakinyje ją galima pakeisti žodeliais *juk, tai, tik*. Pavyzdžiai: *Kelk, gi jau primiegotai. Gi ar ir tu eisi? Gi žiūriu – devyni vilkai vieną bitę bepiauną*.

Dažnai spaudoje tenka pastebėti žodelį *gi* vartojant vietoj jungtuko *o*. Tai yra klaida. Žodelis *gi* negali eiti

jungtuku priešpriešiniuose sakiniuose. Pvz.: *Jis vakar visą dieną sportavo, gi (= o) šiandien nė iš lovos nesikelia*. *Kalbėjome apie Maironį, gi (– o) dabar pakalbėsime apie jaunuosius poetus*.

Čia dar bus naudinga pridurti, kad dalelytė *gi* su nekaitamomis kalbos dalimis rašoma drauge, o su kaitomomis atskirai. Pvz.: *Kurgi tu eini? Argi tai tiesa? Ko gi tu lauki? Aš gi ten nebuvau*.

TURIU LAIMĖS AR LAIMĘ?

J. Balčikonis visiškai pagrįstai taisydavo kai kurių abstrakčių daiktavardžių kilmininką, vartojamą ten, kur iš tikrųjų reikia galininko, pvz.: *Jo kalba man padarė gero įspūdžio (–gerą įspūdį)*. *Geras maistas žmogui turi didelės reikšmės (= didelę reikšmę)*. *Reiškiu gilią užuojautą (= didelę, tikrą užuojautą)*. *Turėjau laimės (= laimę) jį pažinti*. Šių kilmininkų taisydamas galima pagrįsti tuo, kad daiktavardžiams *įspūdis, reikšmė, užuojauta, laimė* dalies kilmininkas nebūdingas. Juk iš tikrųjų dalykai, kuriuos pasakome tais daiktavardžiais, paprastai nedalijami, neskaidomi į dalis. Kiekvienam atveju lengviau suprasti visumą. Jeigu jau reiškiamas kam užuojauta, tai turima galvoje jos visuma, o ne dalis; jeigu jau kas padarė mums įspūdį, tai čia taip suprantama visuma, o ne ko-
kia to įspūdžio dalis ir t. t.

KELI SPAUDOJE PASTEBĖTI NETIKSLUMAI

Kas čia tokio (= Tai kas, nesvarbu), kad jis neatvažiuos.

Įstaigos tvarkomos sulig naujų reikalavimų (= pagal naujus reikalavimus).

Ir prie geriausių norų (= Kad ir labai norėdamas), negalėsiu atvykti.

ATGARSIAI

PATINKA KALBOS SKYRIUS

Mielasis Redaktoriau,

Noriu pasveikinti ir padėkoti už kalbos skyriaus įvedimą. Šis skyrius – “Gimtas žodis” tikrai yra visiems labai naudingas, bet ypač mokytojams, rašytojams, korespondentams. Pirmiau turėjome “Gimtąją Kalbą”, bet ji jau seniai sustojo ėjusi. Man jos buvo labai gaila, bet dabar jau tas gailestis sumažėjo, nes šis kalbos skyrius “Laiškuose Lietuviams”, bent man asmeniškai, yra dar naudingesnis, negu buvusioji “Gimtoji Kalba”. Mat, ten dažnai būdavo ilgokų mokslinių, kartais tik filologams įdomių straipsnių, o jūs ri-

Einame apžiūrėti *parodą* (= parodos).

Ėjo elgeta *didelį maišą* (= dideliu maišu) nešinas.

Po tos kelionės *ėmiau rūpintis, kad apsigyventi mieste* (= ėmiau rūpintis apsigyventi mieste).

Eikime iš čia greičiau, *kad nesusidurti* (= kad nesusidurtume) su jais dar kartą.

Daug žmonių *dėka girtybės* (= dėl girtybės, per girtybę) praranda savo turtą.

Jis pasveiko tik *dėka gero gydymo* (= gero gydymo dėka).

Jis nėra *kompetingas* (= kompetentingas) tai spręsti.

Tai yra jų varoma *propaganda* (= propaganda).

Rašytojui buvo įteikta *tūkstanties* (= tūkstančio) dolerių premija.

bojotės tik trumpais, aiškiais ir labai konkrečiais kalbos patarimais bei perspėjimais. Šį skyrių perskaičiau dar tik dviejuose numeriuose, bet jau tiek daug išmokau! Tos klaidos, apie kurias jūs rašote, dažnai pasitaikydavo mano rašiniuose, aš jų, žinoma, netaisydavau nė savo mokinių sąsiuvinuose. Dabar jaučiuosi tiek daug pažengusi, tiek daug išmokusi.

Pirmiau “Laiškus Lietuviams”, kaip ir kitus žurnalus bei laikraščius, perskaičiusi išmesdavau, bet dabar vien dėl šio kalbos skyriaus “Laiškų Lietuviams” neišmesiu, bet krausiu į lentyną ir saugosiu. Tai bus mano geriausias kalbos patarėjas ir mokytojas. Stengsiuosi ir savo mokiniams perduoti šias žinias.

Dar kartą labai labai dėkoju!

Mokytoja

DĖL KO NERAŠOTE?

“Laiškuose Lietuviams” man daug kas patinka, bet daug ko juose ir pasigendu. Kartais praleidžiate labai aktualius klausimus. Prieš kiek laiko teko angliškoje spaudoje skaityti apie labai įdomų ir juokingą dalyką, kai Vatikanas neįsileido Vokietijos valdžios paskirtos ambasados patarėjos dr. Elizabeth Mueller. Jau ji buvo ir butą Romoje pasisamdžiusi, bet štai staiga gauna iš Vatikano pranešimą, kad jos negalima ten įsileisti. Priežastis? Mat, ji netekėjusi, tad buvo bijomasi, kad gali pasunkėti ir susikomplicuoti jos socialiniai kontaktai su Vatikano pareigūnais. Vadinas, buvo bijomasi, kad ši 45 m. amžiaus moteris neišvestų iš kelio senukų kardinolų ar monsinjorų. Argi tai ne juokinga? Buvau tikras, kad ką nors

apie tai rasiu ir "Laiškuose Lietuviams".
Dėl ko nerašėte?

Skaitytojas

Būtume rašę, bet nežinojome, į kurią skyrių tai dėti, nes, kaip matote, šiais metais jau nėra skyriaus "Šypsantis".

Red.

MOTERŲ DISKRIMINACIJA

Skaičiau, kad Vatikano oficioze "L'Osservatore Romano" buvęs straipsnis, dėl ko moterys negalinčios būti kunigais. Ten kažkoks Divo Barsotti aiškines, kad priežastis esanti labai paprasta: visi Kristaus apaštalai buvę vyrai, tad ir dabar tik vyrai gali būti kunigais. Šį argumentą, mano manymu, labai puikiai sugriovusi dr. Gertrud Heinzemann, šveicarų advokatė ir kovotoja už moterų teises. Ji priminė, kad visi Kristaus apaštalai buvo žydai, tad, einant ta pačia logika, dabar kunigais galėtų būti tik žydai.

Manau, kad Kristus, liepdamas apaštalams krikštyti ir mokyti visas tautas, neišskyrė nė moterų — ir joms šis įsakymas galioja. Juk, reikalui esant, krikštyti gali ir moterys, tad dėl ko jos negali atlikti kitų kunigiškų veiksmų, dėl ko jos negali skelbti bažnyčioje Dievo žodžio? Dėl ko jūs, kunigai ir kiti hierarchijos atstovai, jas diskriminuojate? Ką į tai atsakytumėte jūs, "Laiškų Lietuviams" redaktoriai?

Nepatenkinta moteris

Gerbiamoji Ponia,

Jeigu tai nuo mūsų redakcijos priklausytų, tai Jūs jau seniai būtumėte savo jautriais pamokslais gaudinusi žmonių mases.

Red.

NEŽINO, KO NORI

Jau ir "Laiškuose Lietuviams" buvo pirmiau rašyta, ir kituose laikraščiuose nuolat keliamas kunigų celibato klausimas. Kiek man teko pastebėti, vedusieji vyrai šio klausimo visai nekelia, jį kelia tik moterys ir kai kurie kunigai. Man atrodo, kad tie kunigėliai nežino, ko jie nori. Manau, kad atsirastų nemaža vedusių vyrų, kurie jiems mielu noru perleistų savo žmonas ir dar primokėtų.

Vedęs vyras

FILMAI

Z

"Nelaimingai žuvo". Šiais žodžiais graikų valdžia apibūdino graikų politinės opozicijos vado nužudymą. Kilus triukšmui, buvo paskirtas tardytojas, kurio aiški pareiga buvo pritarti oficialiai paskelbtai vado mirties priežastčiai.

Filmo "herojus", jei taip jį galima pavadinti, yra tardytojas (Jean-Louis Trintignant), kuris pasipriešina valdžios spaudimui paslėpti įvykusį skandalą. Valdžiai nepasiseka — parinktas tardytojas pasirodo teisingas ir nešališkas, o juk negali būti baisesnio žmogaus, kaip teisėjas, kuris laikosi tiesos ir ją skiria lygiai žmonėms ir vyriausybei. Jis surenka įrodymus, kad planas užmušti opozicijos vadą (Ives Montand) sugalvotas ir įvykdytas aukštų pareigūnų — policijos vado ir kt. Jis surenka duomenis ne todėl, kad norėtų sugriauti tuolaikinę valdžią, bet todėl, kad laimėtų teisingumas. Jis atidengia puvėsius valdomajame organe, nuteisia atsakingus pareigūnus ir tiki, kad teisingumas laimės — dešiniųjų vyriausybė bus pašalinta.

Toli gražu. Dešinieji, kaip žinome, su Amerikos pagalba laimėjo ir šiandien tebevaldo Graikiją. "Z" filmo rašytojas, kompozitorius ir direktorius — visi ištremti. Net raidė "Z" yra uždrausta, nes ji reiškia "jis tebegyvas".

Pagaliau šis filmas nėra politinių idėjų drama, bet veiksmas politinėje arenoje. Mums yra leista pamatyti žmonių įsitikinimų rezultatus, išreiškiamus fizine ir moraline drąsa. Vado nužudymas gali būti ir tikriausiai bus pamirštas, nes taip dažnai atsitinka politinėje arenoje, bet nebus pamiršta tardytojo drąsa. Tik gali kilti klausimas, kas bus tada, kai nebeatiras tokių žmonių, kurie ieškotų ar norėtų ieškoti teisingumo.

Eglė Juodvalkytė

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS

Dvidešimtmečio proga “Laiškai Lietuviams” skelbia straipsnio konkursą suaugusiems ir jaunimui. Suaugusiųjų konkursui paskirta tema: KURIUO KELIU PASUKTI Į KŪRYBINGĄ IR VIENINGĄ DARBĄ (socialiniu, kultūriniu ir politiniu atžvilgiu). Jaunimo konkursui skiriama tema: JAUNIMAS DABARTY IR ATEITY (koks mūsų jaunimas yra dabar, ką jis vertina, ko siekia, kokia numatoma jo ateitis).

Suaugusiųjų konkurse gali dalyvauti visi, o jaunimo konkurse — moksleiviai ir studentai. Konkursui skirti straipsniai turi būti ne ilgesni kaip 3000 žodžių. Autorius pasirašo slapyvardžiu, į atskirą vokelį įdeda savo tikrąją pavardę, adresą ir telefoną, vokelį užlipina ir drauge su straipsniu atsiunčia redakcijai iki šių metų birželio mėn. 30 dienos.

Suaugusiems yra skiriamos trys premijos: I — 100 dol., II — 75 dol., III — 50 dol. Jaunimo konkursui taip pat skiriamos trys premijos: I — 50 dol., II — 30 dol., III — 20 dol. Žinoma, jaunimas, jeigu nori, gali dalyvauti ir suaugusiųjų konkurse. Abiems konkursams bus dvi atskiros vertinimo komisijos, kurios bus paskelbtos vėliau.

Konkursui atsiųsti straipsniai tampa redakcijos nuosavybe ir gali būti spausdinami “Laiškuose Lietuviams”. Nespausdinti straipsniai bus grąžinti autoriams.

Plačiau apie konkursą yra paaiškinta “L. L.” vasario mėn. numeryje.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Albinas Baranauskas. PASAGA IR VYŠNIOS. Eilėraščiai. Aplanakas dail. M. Stankūnienės. Išleido Liet. Knygos Klubas 1969 m. 64 psl., kaina 2 dol.

LIETUVA, TĖVYNĖ MŪSŲ. Tėvynės pažinimo ir trumpo geografinio kurso konspektas lituanistinėms mokykloms. Paruošė mokytojos: O. Paulikienė, S. Jelionienė ir S. Burokienė. Išleido Kristijono Donelaičio Mokykla Čikagoje 1968 m. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. 212 psl., kieti viršeliai.

LIETUVA. Filatelistų Draugijos biuletenis. Nr. 1(136) ir Nr. 2(137.) Redaguoja Eugenijus Petrauskas, 7742 S. Troy St., Chicago, 111. 60652.

DĖL KO ŽURNALAS VĖLUOJASI?

Mums labai nemalonu, kad skaitytojai “Laiškus Lietuviams” gautų vis pavėluotai, bet tai ne mūsų ir ne spaustuvės kaltė. Vasario mėn. numeris iš spaustuvės buvo į Čikagos paštą išsiųstas vasario mėn. 13 d., o skaitytojai jį tegavo kovo mėn. pradžioje — porą savaitių gulėjo pašte.